

YTOD

Yeşil Sivil Toplum Kuruluşları Araştırmaları

Şaban ÇETİNER • Mustafa ÇETİN

Ekim, 2015

İçindekiler

YTOD Tarihçesi.....	4
Bölüm 1.....	6
1. ORMANCI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.....	6
1. 1. Giriş.....	7
1. 2. Orman Mühendisleri Odası (OMO)	8
1. 3. Dernekler.....	9
1. 4. Vakıflar.....	11
1. 5. Memur Sendikaları	12
1. 6. Memur ve İşçi Sendikalarının Bazı Özellikleri ve Farkları.....	13
1. 7. İşçi Sendikaları	14
1. 8. Ormanspor Gençlik ve Spor Kulübü Dernekleri-Ormanspor	14
1. 9. Diğer STK'lar	15
1. 10. Adında “Orman” İbaresi Bulunan STK'lar	16
1. 11. Sonuç ve Öneriler.....	17
Bölüm 2.....	20
2. TÜRKOB ve TÜRKORMAN NASIL KURULABİLİR KONUSUNDA ARAŞTIRMA.....	20
2. 1. TÜRKOB: Türk (Ve Kardeş) Devletler Ormancılar Birliği.....	20
2. 2. TÜRKORMAN: Türk (Ve Kardeş) Devletler Ormancı Sivil Toplum Kuruluşları Birliği.....	22
2. 3. TÜRKOB İLE İLGİLİ KURUM ve KURULUŞLAR	23
2. 4. TÜRKOB İLE ALAKALI BAZI KURULUŞLAR	25
Bölüm 3.....	26
3. ÖZEL ORMANCILIK ARAŞTIRMA (ve STRATEJİ) ENSTİTÜLERİ	26
3. 1. GİRİŞ	26
3. 2. DİĞER BAZI DEVLETLERİN ÖZEL OAE KURUMLARI	26
3. 3. BAZI MİLLİ ve MİLLETLER ARASI ORMANCILIK ARAŞTIRMA KURUMLARI /Birlikleri.....	30
3. 4. DÜNYADAKİ BAZI ORMAN AR-GE DESTEKÇİLERİ	32

Bölüm 4.....	34
4. BAZI ULUSLARARASI VE ULUSAL ORMANCILIK TEŞEKKÜLLERİ RAPORU	34
4. 1. Avrupa Ormanlıklar Konseyi, (CEF)	35
4. 2. Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu ve Konsorsiyumu, (CGIAR) ...	35
4. 3. Uluslararası Ormanlıklar Araştırma Örgütleri Birliği, (IUFRO)	36
4. 4. Uluslararası Ormanlıklar Araştırma Merkezi, (CIFOR)	36
4. 5. Greenpeace, (Yeşil barış)	38
4. 6. Küresel Çevre Fonu, (GEF)	38
4. 7. Yale-Çevre 360,	38
4. 8. Ormanlar Üzerine Hava Kirliliğinin Etkilerinin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Uluslararası İşbirliği Programı, (ICP Ormanlar),	39
4. 9. Amerikan Ormanlıklar Derneği, (SAF)	39
4. 10. Ohio Nehri Vakfı, (ORF)	40
4. 11. Hindistan Ormanlıklar Araştırma ve Eğitim Konseyi, (ICFRE)	41
4. 12. ABD Ulusal Orman Vakfı, (NFF)	42
4. 13. Birleşmiş Milletler Ormanlıklar Formu, (UNFF)	42
4. 14. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)	42
4. 15. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	44
Bölüm 5.....	46
5. ÇÖLLEŞME KONUSUNDA ARAŞTIRMA MERKEZLERİ	46
5. 1. Fransa Çölleşme Araştırma Merkezi ve Komitesi	47
5. 2. İtalya Çölleşme Araştırma Merkezi -	47
Bölüm 6.....	48
6. HAVZALARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ KONUSUNDA ORMANCILIK SİVİL TOPLUM KURULUŞU	48
6. 1. Giriş	49
6. 2. Türkiye’de Ormanlıklar Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlgili Araştırmalar	51
6. 3. Dünyada ve Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Bazı Özellikleri	52
6. 4. Türkiye’den ve Dünyadan Örnekleriyle Havza Sivil Toplum Kuruluşları	54
6. 5. Sonuç ve Tartışma	57

Kaynak Gösterim;

Çetiner Ş., ve Çetin M., (2015) Yeşil Sivil Toplum Kuruluşları Araştırmaları, Yeşil Türkiye Ormanlılar Derneği Yayınları, Ankara.

YTOD Tarihçesi

Derneğimiz 6 Ekim 1950'de İstanbul'da kurulmuş ve 1970'lerde Ankara'ya taşınmış olup Bakanlar Kurulununun 13 Ocak 1960 tarih ve 12574 sayılı kararına göre "Kamu Yararına Çalışan" bir STK'dır. Derneğimizin web sayfası (www.yesilturkiye.org.tr) şeklindedir.

Amaçları, çevre, tabiat ve orman sevgisini yaymak, araştırma ve eğitim faaliyetleri düzenlemek, meslektaşlarımız arasında iletişimi ve yakınlaşmayı sağlamak olan derneğimizin İstanbul'da Şubesi (<http://ytodistanbul.com>) vardır ve etkin şekilde çalışmaktadır.

Antalya, Alanya, İncekum/Avsallar mevkiindeki "Ömer Özen Araştırma ve Eğitim Merkezimizde" yazın meslektaşlarımızın ailelerine eğitim ve dinlenme imkânı sunmaktadır.

Dernek yayını olan "Yeşil Türkiye" Dergisi üyelere ve ilgililere ücretsiz dağıtılıyor. Siz değerli üye ve meslek camiamız, makale, yazı, çocuklara ait şiir, kompozisyon; ayrıca, reklam ve ilan şeklinde destekleriniz ile Dergimizi destekleyebilirsiniz.

Dernek, Kızılay-Ankara'da ki hizmet binasında ormancılık başta olmak üzere, çeşitli eğitimler, projeler ve diğer toplantılar için sizlerin hizmetindedir.

Derneğe maddi ve manevi destek veren Bağışçılarımıza teşekkürlerimizi sunuyor; siz değerli üye ve meslektaşlarımızı Derneğimize ve Alanya İncekum'daki Araştırma ve Eğitim Merkezimize bekliyoruz.

Bölüm-1

ORMANCI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Rüstem KIRIŞ, Şaban ÇETİNER, Serkan GÜLENAY

1 Orm. Yük. Müh., OGM, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi, Ankara, rkiris@yahoo.com.

2 Orm. Yük. Müh., İç Anadolu OAE, Ankara, saban.cetiner@yahoo.com

3 Bilgi İşlem Şubesi, Ankara, serkangulenay@ogm.gov.tr.

Özet

Her hizmet veya işler sadece kamu eliyle yürütülemez. Türk milleti Vakıflar, Ahi Ocakları (Meslek odaları) ve Cumhuriyete yakın tarihlerde ise Cemiyetler (dernekler) kurarak çok güzel hizmetler yapmış ve devletin yükünü hafifletmişlerdir. Cumhuriyet Döneminde ve bilhassa son yıllarda ise Oda, kooperatif, dernek, sendika, üst birlikler (konfederasyon) ve topluluklar gibi çok çeşitli STK'lar bölge, yöre veya ülke düzeyinde kurulup çalışmaktadır. STK'lar, hem içyapılarından, hem de ülkenin yapısından dolayı yeterince başarılı olamadıkları şeklinde eleştirilmektedir. Ayrıca, dış destekli STK'lara ve projelere ülke bütünlüğü bakımından özellikle dikkat edilmelidir. Dış kaynaklı projelerin yaygınlaştığı son yıllarda etik sorun ciddiye artmıştır. Dernek ve vakıfların kamu ile ilişkileri, 5072 sayılı "Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun" ile bir ölçüde iyi yönde değişmiştir. Kurumla aynı ismi taşıyanların isimlerinin değiştirilmesi ve kurum idari binasından taşınmaları örnek gösterilebilir. Bu çalışmada, ormancılara ait Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) kuruluş amaçları, çalışmaları, yapıları vs. incelenmiştir. Tamamen veya kısmen ormancılara ait olan ve ilki Cumhuriyetin 2. yılında (1924) kurulmuş bu STK'lar, zaman içinde mesleğimize ve Türkiye'ye çeşitli faydaları olmuştur. Bu faydalar, ormanların, tabiatın ve çevrenin korunması, demokrasinin gelişmesi, köylerin altyapı ve sosyal-ekonomik kalkınması vs. şeklindedir.

Çalışmanın amacı bu Gönüllü Kuruluşları kamuoyuna, Orman İdaresine ve bilim adamlarımıza tanıtmak, aralarında işbirliğini geliştirmek ve ülkeye güzel hizmetler üretilmesine yardımcı olmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum kuruluşları, orman, ormancı

1-Bu çalışma Isparta 2009 tarihli II. Ormanlıkta Sosyo Ekonomik Sorunlar Kongresi'nde yayımlanmıştır.

1. Giriş

Çalışmada, “ormancı” ibaresi, başta Orman Fakülteleri olmak üzere, çeşitli seviyedeki orman okullarından mezun olanları, Orman Teşkilatının (Çevre ve Orman Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğü) diğer çalışanlarını ve emeklilerini ifade etmektedir.

Ormancı STK'lar olarak, Orman Mühendisleri Odası, Vakıflar, Dernekler, Ormancı Memur ve İşçi Sendikaları, Orman Köylülerine ait Kooperatifler ve Orman Sanayi İşletmelerine ait Birlikler (Dernek şeklinde) ile Ormanlık İktisadi ve Sosyal Bilimler Topluluğu vb. incelenmiştir. Özel Orman Sahipleri Birliği ise kurulması tavsiye edilen bir STK'dır. Eskiden, Orman İşçi Eğitim Merkezleri, Orman Muhafaza Memuru Okulları, Ağaçlandırma Memuru Okulları, Orman Mühendis Muavini Okulları ve Orman Fakülteleri vardı. Bugün sadece, Orman Fakülteleri ve “Ormanlık/Ağaçlandırma Meslek Yüksek Okulları (MYO)” vardır. Bu MYO'ları, 2000'li yıllarda açılmaya başlamış ve mezunları ancak son birkaç senedir “Orman Muhafaza Memuru” olarak çalışabilmektedirler.

STK sıralamasında hukuki durumları ve kuruluş tarihleri dikkate alınmıştır. Ormancı STK'lar üyelerinin mezun oldukları okullara ve Orman İdaresindeki görevlerine veya emeklilere, üreticilere ve tüketicilere ait olanlar şeklinde sınıflandırılabilir.

STK'lara ait mevzuat, güncel bilgiler vs. hakkında ilgili kurumlar; a) Dernekler için İçişleri Bakanlığı-Dernekler Dairesi Başkanlığı (www.dernekler.gov.tr), b) Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü (www.vgm.gov.tr), c) Sendikalar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (www.calisma.gov.tr), d) Mühendis ve Mimar Odaları için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (www.tmmob.org.tr), e) Kooperatifler için Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (www.tarim.gov.tr)'dır.

STK'lar, eğitim ve araştırma-geliştirme desteği için Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (www.stgm.org.tr), REC Türkiye (Bölgesel Çevre Merkezi-Türkiye Temsilciliği www.rec.org.tr) ve başka kurumlardan tercihen projeler ile hibe veya kredi alabilmektedirler.

Üniversitelerin STK'lar konulu araştırmaları Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezinden (www.ulakbim.gov.tr) alınabilir.

Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), “Gönüllü Kuruluşlar Toplantıları” sonunda hazırladığı kitaplarda (TÇV, 1994 ve 1995) Ormancı STK'lara ait bilgiler de vardır. Ancak, bilgilerin yenilenmesi gerekir.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi (www.Gef-2.org) ile Biyo-STK Veri Tabanı hazırlamış ve ormancı STK'lara da kısmen yer vermiştir. Sendika, Oda, Vakıf, Dernek vs. 37 STK, Ankara merkezli “Türkiye Tarım, Ormanlık, Gıda ve Çevre Platformu-TÜRÇEP” adıyla bir araya gelmiştir (www.bugday.org, 18.08.2004). Bazı ormancı STK'ları TÜRÇEP üyesidir. “Türkiye Ormanlarının Yönetimi ve Katılım” başlıklı Kongrede (2003) ormancılıkta katılım, ilgi/çıkar grupları, sorunları ve öneriler incelenmiştir. Ormancılığın temel boyutları ile ilgilenen pek çok gönüllü kuruluş bulunmaktadır. Söz konusu kuruluşların nitelikleri ve çalışma sistemlerinin

etkenliği ile ilgili tatmin edici bir çalışma bulunmamaktadır. Aralarında gerçekten saygı duyulacak etkinlikler yürütenler olduğu gibi, pek çoğunun neredeyse bir moda akımı gibi oluştukları söylenebilir (Akesen vd., 2003).

Boydak tarafından bir kitapçıkta gönüllü kuruluşlar ve çevre hareketleri incelenmiştir.

STK'lar, Gönüllü Kuruluşlar, Meslek Kuruluşları ve Ekonomik Amaçlı Kuruluşlar olarak sınıflandırılabilir. Ülkemizde STK'ların etkinlik düzeylerini yükseltebilecek birliklikleri oluşturma becerisi yeterince gelişmemiştir. STK'lar doğa koruma alanında çoğunlukla yarışmacı ve kimi durumlarda da çatışmacı ilişkiler içerisindedirler. 1980'li yıllarda ülkemizde de egemenleşen ekonomik, toplumsal ve kültürel ilişkilerin biçimlendirdiği değer yargıları STK'ları katılımcılaştırılmış ve taşeronlaştırılmıştır. Özellikle son yıllarda çeşitli ülkelerarası kuruluşlar hem kamu kurum ve kuruluşlarına, hem de STK'lara sağladıkları proje destekleri değişme ve gelişmeleri yönlendirebilecek etkinlik düzeyine ulaşmıştır. STK'ların bu çabalara katkıda bulunması isteniyorsa hem kamuda, hem de STK'larda işbirliğini kolaylaştırıcı kültür ve davranış biçimlerinin oluşturulması zorunludur (Çağlar, 2005).

Çağlar (2006), a) Kamu çalışanlarının ortak davranışları (1980 öncesi ve sonrası), b) Ormancı çalışanların özelliklerindeki özgün değişimleri (meslek, siyasi, kültür ve davranışlar) incelemiştir. Ona göre, ormancılar düne göre, ormana ve ormancılığa yabancılaşmış, örgütsüz, teslimiyetçi, rahatçı ve gelişmelere duyarsızdır.

STK'ların, amaca uygunluk, gönüllü çalışma, ülkeye fayda, yeterlilik vb. yönlerden değerlendirilmesi için Geray (1999)'ın eseri faydalı olabilir. 1890'lerin başından itibaren, Türkiye ormancılığının sorunlarının, ulusal ve uluslar arası özel sektör kuruluşlarının ya da özel sektör ağırlıklı STK'ların çıkarları doğrultusunda çözümlenmeye çalışıldığını hatırlatmak gerekir (Kendir, 2003). Kırış ve Çetiner (2006) ormancı STK'ların bazı çalışmalarını etik yönüyle değerlendirmiştir.

2. Orman Mühendisleri Odası (OMO)

OMO, 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin (TMMOB, www.tmmob.org.tr) ilk Genel Kurulunda oluşturulmuş; TMMOB ise Türkiye Ormancılar Derneği (eski adı Orman Mühendisleri Cemiyeti) öncülüğünde kurulmuştur (www.tod-tr.org).

OMO, bugün TMMOB'un 23 ODA'sından biridir. OMO, amaçları, yapabileceği çalışmalar, teşkilatlanma vs. konularında 6235 sayılı TMMOB Kanununa uygun hazırladığı bir Tüzük kapsamında çalışmaktadır. Uzun yıllar Genel Merkez ve İl Temsilcileri şeklinde çalıştıktan sonra Şube Başkanlıkları kurdu. Şube olmayan illerde ise İl Temsilcileri vardır. Şubelerin kuruluş tarihleri ve merkezleri; 1) Merkez (Ankara), 2) İstanbul, 3) Doğu Karadeniz (Trabzon), 4) İzmir, 5) Batı Akdeniz (Antalya), 6) Doğu Akdeniz (Adana), 7) Elazığ, 8) Batı Karadeniz (Karabük), 9) Bursa, 10) Denizli (2007), 11) Amasya (2008), 12) Erzurum (2008), 13) Sakarya (2008).

Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) En önemli çalışması olarak, 5531 sayılı Meslek Yetki Kanunu çıkarıldı ve 4 yönetmelik yürürlüğe girdi. İlgili toplantıları yaptı. Kanuna aykırı ihalelerin iptali için davalar açmaktadır, 2) Yeni İdare Binası yapıldı ve makam arabası alındı, 3) Mesleki Eğitimler ile 1 Sempozyum, 2 açık oturum ve 4 çalıştay düzenledi, 4) Doğa Yürüyüşü, Ormancılık Haftası etkinlikleri vs. bazı sosyal çalışmalar yapmaktadır, 5) Son Genel Kurulda (2008) 3 adet (Amasya, Erzurum ve Sakarya) ve bir önceki Kurulda 1 adet (Denizli) şube kuruldu, 6) Antalya-Serik'teki izin alanında "Turizm, Araştırma, Dinlenme ve Eğitim" amacıyla yapılan "Rixos Hotel Premium Belek" (5 yıldız üzeri) tesislerinde OMO üyeleri de kalabilmektedir.

Son yıllarda OMO-TMMOB ilişkileri iyi değildir. Bunda, 22 ODA ve TMMOB üst yönetimi ile OMO Yönetiminin siyasi düşüncelerinin farklılığı da etkilidir. OMO ve son yıllardaki durum hakkında Bozatalı (2006) ayrıntılı ve karşılaştırmalı bilgiler vermiştir. Ağ sayfası: www.ormuh.org.tr.

3. Dernekler

Dernekler, kuruluş amaçlarını, yapabileceği hizmetleri, teşkilatlanma ve benzeri işlerini 5253 sayılı Dernekler Kanununa uygun hazırladığı bir Tüzük ile belirlerler.

3.1. Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)

Ankara'da 1924 yılında kurulan Dernek Cumhuriyet ile yaşıttır ve "Kamu yararına çalışan" derneklerdendir. Şubeleri veya temsilcileri vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) İdare binasını yeniden, daha büyük, güzel ve kullanışlı halde yaptırarak taşıdı, 2) 3. Ulusal Ormancılık Kongresi, 2007, (Ormancılık Eğitiminin 150. Yılı adına), 3) Eko-turizm gezileri, 4) Ormanlarımıza Sahip Çıkılma Birliği (OSB) Yürütme Kurulu Başkanlığı, 5) Orman Fakültelerinin mezuniyet törenlerine iştirak ve dereceli bitirenlere ödülleri verme, 6) Antalya-Serik'teki "Turizm, Araştırma, Dinlenme ve Eğitim" amaçlı "Rixos Hotel Premium Belek" (5 yıldız üzeri) tesislerinde Dernek üyeleri de kalabilmektedir, 7) Kitaplar yayımlar. Orman ve Av isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlamaktadır. Ağ sayfası: www.tod-tr.org.

3.2. Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği (YTOD)

İstanbul'da 1955 yılında kurulan Derneğin merkezi sonra Ankara'ya taşınmıştır. "Kamu yararına çalışan" Derneğin sadece İstanbul Şubesi vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) Alanya-İncekum'daki Eğitim ve Araştırma Merkezinden üyesi olmayan ormancılarının da faydalanmasına imkân sağladı; 2) Milli Parklar Genel Müdürlüğüne yürütülen GEF-2 Projesinin bir kitapçık halinde tanıtımını Yeşil Türkiye Dergisinin bir sayısı ile destekledi, 3) Ankara Orman Bölge Müdürlüğü ve Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği İlköğretim Okullarına (2006) ve Liselilere (2007) yönelik resim, hikâye ve şiir yarışmalarında dereceye giren eserlerin bir kitapçık halinde basılması için Yeşil Türkiye Dergisinin bir sayısını tahsis etti, 4) Ankara Orman Bölge Müdürlüğü'nün düzenlediği 2. Doğa Yürüyüşünü (2008) destekledi, 5) Çevre ve Ormancılık Şurası (2005) ve çeşitli mesleki toplantılara iştirak edip görüş bildirdi. Yeşil Türkiye Dergisi isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlamaktadır.

3.3. Emekli Ormancılar Derneği

Ankara'da 1978 yılında kurulan Dernek, Tuna Caddesi, No:5, Kızılay, Ankara adresinde faaliyettedir. İletişim için 0 312 433 84 11 Nolu telefon aranabilir. Üyelerine ölüm yardımı (2008 için 500 TL) yapmaktadır. Şubeleri, Balıkesir, Bursa, Adana, Antalya, Mersin ve Trabzon'dadır.

3.4. Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği

Düzcede 1968 yılında kurulan bu Derneğin Orman İşletme Müdürlüklerinde Temsilcileri bulunmaktadır. Ormancı dernekler içinde sadece bunun "Mesleki ve Sosyal Yardımlaşma Fonu" vardır. Son dönemdeki bazı çalışmaları; 1) Çevre ve Orman Bakanlığı ile özlük hakları vs. görüşmeler yapmıştır, 2) Çevre ve Orman Bakanlığı STK Platformu Üyeliği-2007. Defne isimli dergiyi 2 aylık dönemler halinde yayımlıyor. Ağ sayfası: www.defne.org.

3.5. Orman Teknikerleri Derneği

Orman Tekniker Okulları 1973 yılında son mezunlarını vererek kapanmıştır. Meslekte başarılı hizmetler veren Orman Teknikerleri, Derneklerinin öncülüğünde 1990 yılında yükseköğrenimlerini Düzcede tamamlamışlardır. Ağ sayfası: www.ormanteknikerleri.com

3.6. Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunlarını Araştırma Derneği

Ankara'da 1989 yılında kurulan Derneğin şubeleri veya temsilcilikleri yoktur. Son dönemde bazı faaliyetleri; 1) Araştırma, eğitim ve uygulama, a) Orman Ekolojisi ve Ormanlık Okulu, b) Dendroloji (Ağaçbilim) Okulu c) Kongre, panel, vs. toplantılar, 2) Kamuoyu oluşturma; a) Basın açıklaması, b) Kampanya, c) Dernek görüş ve önerileri ile açtığı davalar, d) Üye görüşleri, bildirimleri ve sunumları, e) Toprağımızın ve Ormanlarımızın Dostları Ödülleri. Yayınları; a) Kırsal Çevre Yıllığı (2000-), b) Kırsal Çevre Bülteni (yılıda 1-2 kez), c) Kongre bildirimleri kitapları, proje sonuç raporları vb.dir. Ağ sayfası: www.kirsalcevre.org.tr.

3.7. Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD)

Ankara'da 1955 yılında kurulan ve tabiatın korunması ve çevre sorunları alanında faaliyet gösteren Derneğin, şubeleri ve 15 İl/İlçe Temsilciliği vardır. "Dernek Tanıtım Kitabı"nda 1987 dâhil faaliyetler vardır. Sempozyum vb. toplantılar düzenleyen veya iştirak eden Dernek eskisi kadar faal değildir. Kitaplar yayımlayan Derneğin "Tabiat ve İnsan" dergisi 3 aylıktır. Ağ sayfası: www.ttkder.org.tr.

3.8. Ormancı İktisatçılar Derneği

Ankara'da 1977 yılında kuruldu; şubesi yoktur. Orman İşletme Müdürlüklerinde temsilcileri olabilmektedir. Açık oturum, konferans vs. toplantılara iştirak eder. 2 aylık "Orman ve Ekonomi" dergisini yayımlar. Ağ sayfası: www.ormanveekonomi.org.tr.

3.10. Orman Mühendisleri Birliği Derneği (OMB)

İstanbul'da kurulan Derneğin şubesi yoktur. Zekai Dede Sokak No: 9-A Eyüp, İstanbul adresindedir. Ağ sayfası: www.ormanmuhendisleribirligi.com.

3.11. Çevre ve Orman Uzmanları ve Uzman Yardımcıları Derneği (ÇORUZDER)

Ankara'da 2007 yılında kurulan Derneğe üye olabilen uzman-uzman yardımcıları içinde Orman Fakültesi mezunları da vardır. Ağ sayfası: www.coruzder.org.

3.12. Çevre ve Orman Bakanlığı Müfettişleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Ankara'da 2008 yılında kurulmuştur. Ağ sayfası: <http://cevomder.blogspot.com>.

3.13. İstanbul Emekli Ormancılar Derneği

Caferağa Mahallesi, No:49; 34710, Kadıköy, İstanbul adresindeki Dernek, 0 216 337 56 99 Nolu telefondan aranabilir.

4. Vakıflar

Vakıflar, Vakıflar Kanununa uygun hazırladıkları "Vakıf Senedi" ile çalışırlar.

4.1. Ormancı Personelin Çocuklarını Okutma Vakfı (OPÇOVAK)

Sahip olduğu Özel Yegâne Mihçioğlu Yükseköğrenim Erkek Öğrenci Yurdu kiraya vermiştir. Ormancı çocuğu olan üniversite öğrencilerine kredi verebilmektedir. Tuna Caddesi, İnkılâp Sokak, No:3/5 Çankaya, Ankara adresindeki Vakıf 0 312 434 30 89 ve 431 57 27 Nolu telefonlardan aranabilir. Ağ sayfası: www.opcovak.org.tr.

4.2. Orman Genel Müdürlüğü Mensupları Yardımlaşma Vakfı (OVAK)

Ankara'da 1990 yılında kurulan ve Söğütözü Caddesi, Atatepe Sitesi C. Blok. 20/2, Ankara, adresinde çalışan Vakfın, Döner Sermaye ve Sigorta Acenteliği İşletmeleri vardır. 0312 287 92 01 Nolu telefondan aranabilir. Ağ sayfası: www.ovak.org.tr.

4.3. Türkiye Orman Muhafaza Memurları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı (TORDAV)

Düzce'de 1990 yılında kurulan Vakfa, "Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği" üyelerinin eşleri ve çocukları üye olabiliyor. Çalışmaları, a) Üye ve çocuklarına yüksek eğitim bursu, b) üyelere faizsiz kredi, adli yardım, doğum ve ölüm yardımı, c) üyelere 2. Emeklilik imkânı, d) İzmit-Kefken-Kumcağız Çadırılı Kamp alanı Vakfa tahsis edilmiş ve 2006 yazından itibaren üyelerin hizmetine sunulmuştur. Çalışmalarını Defne Dergisi'nde tanıtılmaktadır. Ağ sayfası: www.defne.org.

4.4. Türkiye Ormancılar Vakfı

Kanundaki değişiklikle derneklere iktisadi işletme imkânı sağlanınca tasfiye kararı aldı. Türkiye Ormancılar Derneği ile aynı adreste (Tuna Caddesi No: 5, Kızılay, Ankara)'dir.

4.5. Ormancılığı Geliştirme ve Orman Yangınları ile Mücadele Hizmetlerini Destekleme Vakfı (OGEM-VAK)

Ankara'da 1996 yılında kurulan Vakfın, 1) Eğitim ve kültür faaliyetleri, 2) Sağlık-yardım, 3) Yayın, 4) Orman yangınları ile mücadelede araç-gereç yardımı vb. çalışmaları var. Vakıf İktisadi İşletmesi; 1) Orman sanat yapılarında kullanılan spiral sarımlı pvc borular, 2) Araç ve arazöz lastikleri, 3) Dikenli tel, 4) Arazöz hortumları ve yangın malzemeleri, 5) Basılı evrak, 6) İş makineleri için uç-bıçak, ripper ucu, filtre ve sarf malzemeleri satmaktadır. İktisadi İşletme; Bişkek Caddesi 76. Sokak No:29/5 Emek, Ankara adresindedir. Telefonu: 0312 – 223 37 67'dir. Ağ sayfası: www.ogemvak.org.tr.

4.6. Ormancılık Eğitim ve Kültür Vakfı (OREK)

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinin eğitim faaliyetlerini desteklemek için kurulan Vakıf öğrencilerine burs veriyor. Fakültenin, Sarıyer-Bahçeköy'deki Dekanlık Binasındadır (Bahçeköy, 80895 Sarıyer, İstanbul). İletişim için 0212 226 11 00 Nolu telefon aranabilir.

4.7. Orman Teknikerleri Vakfı

Orman Teknikerlerince kurulan Vakıf, ilgili Dernekle aynı adrestedir.

4.9. Ormancılık ve Tabiatı Koruma Vakfı

And Sokak, No:6/3, 06680, Çankaya, Ankara adresindeki Vakıf üniversite öğrencilerine burs verebiliyor. İletişim için; 0 312- 467 66 16 ve 427 53 65 Nolu telefonlar aranabilir.

5. Memur Sendikaları

Bu sendikalar, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununa göre çalışıyorlar. Sendikaların ve üst birlikleri olan Konfederasyonların şubeleri ve/veya İl Temsilcilikleri vardır. Ormancı memurlar, 1990'lı yıllarda başlayan ve 2001 yılında ilgili kanunla şimdiki isim ve yapılarına kavuşan Tarım ve Ormancılık İşkolundaki sendikalara üye olmaktadır. İşkolunda faal sendikaların üye sayıları ve yetki durumu 2008 Mayıs ayı itibarıyla (www.calisma.gov.tr) şöyledir; 1) TARIM-ORKAM-SEN (4238), 2) TÜRK TARIM ORMANSEN (15.690), 3) TOÇBİRSEN (17.318, Yetkili sendika), 4) BATOÇ-SEN (210), 5) TOÇ HAK-SEN (226), 6) HÜR TARIM ORMAN-SEN (2008 yılında kuruldu).

5.1. Tarım Orkam-Sen

Tarım Orman ve Hayvancılık Hizmet Kolu Kamu Emekçileri Sendikası, KESK Konfederasyonu üyesidir. Memur sendika konfederasyonlarından sadece KESK, Avrupa Sendikalar Birliği (ETUC- İÖD) üyesidir. Ağ sayfası: www.tarimorkamsen.org.

5.2. Türk Tarım Orman-Sen

Türkiye Tarım Orman ve Gıda Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası, KAMUSEN, Konfederasyonunun üyesidir. Şubeleri ve İl temsilcileri bulunan Sendikanın Ar-Ge, özlük hakları-üyelere yönelik sosyal faaliyetleri ve diğer çalışmaları vardır. Görüşlerini, bülten, basın açıklaması ve bildirimler sayesinde kamuoyu ile paylaşır. Ağ sayfası: www.tos.org.tr.

5.3. Toçbirsen

Tarım Orman Çalışanları Birliği Sendikası, MEMURSEN Konfederasyonu üyesidir. Şubeleri ve İl temsilcileri olan Sendikanın faaliyetleri; eylemler, işyeri, şube ve temsilcilik ziyaretleri, eğitim, yayın (afiş, bülten, faaliyet raporu), basın açıklamaları, toplu görüşme, iftar, anneler günü vs. sosyal faaliyetlerdir. Ağ sayfası: www.toçbirsen.org.tr.

5.4. Batoç-Sen

Bağımsız Tarım Orman Çevre Sendikası, BASK Konfederasyonunun üyesidir. Ağ sayfası: www.bask.org.tr

5.5. Hür Tarım Orman-Sen

Hürriyetçi Tarım Orman Hizmetleri Sendikası, HÜR-KAMUSEN Konfederasyonu üyesidir.

5.6. Toç Hak-Sen

Tarım Orman ve Çevre Hak Sendikası, HAK-SEN Konfederasyonunun üyesidir. Ağ sayfası: www.toçhaksen.org.tr.

6. Memur ve İşçi Sendikalarının Bazı Özellikleri ve Farkları

6.1. Memur Sendikalarının Bazı Özellikleri

Bu sendikaların grev ve toplu sözleşme hakkı yoktur. Asker, polis, hâkim-savcı vs. memurlar ile sendika kurulabilen kurum ve kuruluşların ise Daire Başkanı ve üzeri amirleri ile müfettiş ve iç denetçileri bu sendikalara üye olamıyor. Sözleşmeli memurlar ise sendikaya üyelik hakkını ancak 2007-2008 toplu görüşme döneminde alabilmişlerdir. Her memur sendikası kendi üyelerinin aidatını toplayabiliyor. Aidatı ise (aylık 9-12 YTL) üye adına devlet ödüyor. Sendikalara üye olan ve olmayan memur ücretleri arasında fark yok; bu yüzden sendika üyesi olan memur sayıları azdır. Çalışma Bakanlığında, işkollarındaki memur sayıları, sendika üyelerinin sayıları ve toplam sendikalaşma oranı bulunabilir. Mevzuat, üye ve bütçe yönüyle çok sayıda cılız memur sendikası var. Yönetici maaşları ve ek ödemeleri işçi sendikalarına göre gayet mütevazıdır.

6.2. İşçi Sendikalarının Bazı Özellikleri

Bu sendikaların grev ve toplu sözleşme hakları vardır. İstisnasız bütün işçiler, bilhassa devlette çalışanlar, sendikalara üye olabilmektedirler. İşçi sendikalarında bütün kesintileri (aidat, vs) yetkili sendika toplayabiliyor. Her ay üyelerin birer yevmiyesi sendikaya kesiliyor. Sendika üyesi olmayanlar sözleşme farklarından istifade edemediği için her işçi mutlaka üye olmaktadır. (Devlet) orman işçilerinin hepsi sendika üyesidirler. Mevzuat, üye ve bütçe yönüyle az fakat çok güçlü işçi sendikaları vardır. Yönetici maaşları ve ek ödemeleri Genel Kurulda belirlenmektedir ve çok yüksektir; bunu kısıtlayan bir hüküm de yoktur. Yetkili İşçi Sendikası, memur sendikalarından çok daha etkilidir.

7. İşçi Sendikaları

İşçi sendikaları, 2821 sayılı Sendikalar Kanununa göre çalışmaktadırlar. İşçi sendika konfederasyonu olarak sadece HAK-İŞ, Avrupa Sendikalar Birliği (ETUC- İÖD) üyesidir. Orman işçisi, Tarım, Ormanlık, Avcılık ve Balıkçılık İşkolundaki sendikalara üye olabilir. Bu işkolunda TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ Konfederasyonlarına bağlı birer ve bağımsız bir adet olmak üzere 3 işçi sendikası vardır. DİSK Konfederasyonuna bağlı sendika ise işkolunda yoktur. İşkolunda %10 barajını aşmış toplu iş sözleşme yetkisini alan Sendikaların üye sayıları 17 Ocak 2008 (Resmi Gazete) itibarıyla şöyledir; 1) Orman-İş (Türkiye Orman İşçileri Sendikası): 59.745, 2) Tarım Orman-İş (Tarım, Orman, Avcılık, Balıkçılık İşçileri Sendikası): 18.057, 3) Birlik Orman-İş (Bağımsız Birlik Orman İşçileri Sendikası): 10.665.

7.1. Tarım Orman-İş

Tarım, Orman, Avcılık ve Balıkçılık İşçileri Sendikası, 2003 yılında kurulmuştur ve HAK-İŞ Konfederasyonuna üyedir. Sendika, 2004 yılında işkolunun toplu görüşme yetkisini Çalışma Bakanlığından aldı. Yetki, Orman-İş tarafından mahkemeye verilmiş ve dava devam etmektedir. Adresi: Tunus Cad. No: 37, Kavaklıdere, Ankara. İletişim için 0 312 418 81 12 ve 418 81 14 Nolu telefonlar aranabilir.

7.2. Orman-İş

Türkiye Orman İşçileri Sendikası, 1975 yılında kurulmuş olup işkolundaki en eski sendikadır ve TÜRK-İŞ Konfederasyonuna üyedir. Tarım-Orman İş (2003-HAKİŞ) ile yetki mücadelesi (mahkemede) vermektedir. Kuruluşundan 7 ay sonra Orman Genel Müdürlüğüne bağlı 165 işyerinde ilk dönem toplu iş sözleşmesini imzaladı ve sözleşme 01.01.1976 tarihinde yürürlüğe girdi. Sendikanın uğraşları ile 1976 yılında bir protokolle orman işçileri sosyal güvenlik kapsamına alındı. 7. Genel Kurul'da (1991) Hak-İş üyeliğine başvuru kararı alındı ve Hak-İş bu üyeliği kabul etti. Ancak 7. Genel Kurul iptal edildiği için Hak-İş üyeliği 8 ay sonra düştü. Sendika, 8. Olağan Genel Kurulda (1994) Türk-İş Konfederasyonu'na katılma kararı aldı. Türkİş bu üyeliği kabul etti. Orman Bölge Müdürlüğü olan Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Konya, Muğla, Samsun, Trabzon ve Zonguldak'ta şubeleri vardır. Ağ sayfası: www.ormanis.org.tr.

7.3. Birlik Orman-İş

Birlik Orman İşçileri Sendikası (2007-2008) bağımsızdır.

8. Ormanspor Gençlik ve Spor Kulübü Dernekleri-Ormanspor

Kulüpler, Artvin, Bursa, Kastamonu, Trabzon vb. Orman Bölge Müdürlüğü olan illerde vardır. Örnek; Ankara Ormanspor (www.ormanspor.org), 1971. Kulüpler, Orman Bölge Müdürü veya diğer yetkililerin spora ilgisine göre şekillenmektedirler.

9. Diğer STK'lar

Ormancılık İktisadi Sosyal Çalışma Grubu (Ormis)

Oluşumla “orman kaynakları” teriminin işlev çeşitliliği ve “çok yönlü faydalanmanın” gerektirdiği yöntem çeşitliliği ortamında, az sayıdaki sosyal bilimci ormancuların işbölümüne giderek, alanlarında öncü olma, ülke ölçeğinde bütünleşmeleri ve güçlerini pekiştirmeleri amaçlanmıştır. En önemli faaliyeti olan “1. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi” Ilgaz'da (2006) yapıldı; ikincisi ise Isparta'da (2009) yapılacaktır. Topluluk ve üye faaliyetleri, makaleleri, haberler vs. [www. foresteconomics.org](http://www.foresteconomics.org) adresinde yayımlanmaktadır.

10. Ormancı.Net

Ormancılıkla ilgili sorular, cevaplar veya makaleler yayımlanabiliyor.

11. Orman Sahiplerine ve Orman Köylülerine Ait Stk'lar

11.1. Özel Orman Sahipleri Birliği ve orman sanayi işletmelerinin hepsinin üye olduğu Orman İşverenleri Birliği (gibi) bir üst birlik henüz yoktur. Kurulmaları faydalı olacaktır.

11.2. Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ORKOOP)

Kooperatifler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre çalışabilmektedir. ORKOOP, 7Ormancılık Kooperatifleri Bölge Birliğinin kurucu ortaklığı ile 1997'de kuruldu. Orman köyü kooperatiflerinin çoğu buna üyedir. Ağ sayfası: www.orkoop.org.tr.

13. Orman Ürünleri İşletmelerine Ait Stk'lar

OGM, sanayi işletmelerine yıllık belirli bir hammadde (tomruk, odun) tahsis etmekte; bunun miktar ve fiyatlarını belirlerken bazen STK ruhuna uygun davranılmamaktadır. İşkolundaki bazı işletmeler Yonga Levha Sanayicileri Derneği üyesidirler. Adresi:Meşrutiyet Caddesi, Aslıhan A Blok No:18/7 Galatasaray, Beyoğlu, İstanbul'dur.

14. Çevre ve Orman Bakanlığı STK Platformu

Platform, 2008'de kuruldu, pek çok ormancı STK habersizdir.

15. Ormancıların Üye Oldukları, Çalıştıkları veya Destekledikleri Diğer STK'lar

Çoğu Ankara'da ve nispeten eski tarihli olup bu çalışma ile belirlenebilen STK'lar arasında "orman" ibaresi olup-olmamasına göre aşağıda kısaca verilmiştir. Son yıllarda ve daha çok taşrada kurulan böylesi STK'lar ise kapsamlı bir araştırma ile belirlenebilir.

15.1. Adında "Orman" İbaresini Bulunan STK'lar

15.1.1. Orman Çevre Eğitim Gönüllüleri Derneği (ORÇED)

Tunus Caddesi No: 19/1, Kavaklıdere, Ankara adresinde çalışmaktadır. Ulaşılabilecek telefonları; 0312 418 09 72 ve 418 71 78'dir.

15.1.2. Ege Orman Vakfı

İzmir'de 1995 yılında kurulan Vakıf, a) Çok sayıda ağaçlandırma projesi başardı, b) Çoğu ilköğretim olmak üzere okullara ve çeşitli topluluklara ormanları yangından koruma ve ağaç ve orman sevgisini yaygınlaştırma eğitimleri veriyor, c) Her yıl resim, şiirli afiş, kompozisyon yarışmaları ve doğa gezileri düzenliyor. Ağ sayfası: www.egeorman.org.tr.

15.1.3. Tarım, Gıda, Orman ve Çevre Bilişim Derneği (TARBİL)

Adana'da 2007 yılında kuruldu; tasfiye halindedir. Ağ sayfası: www.tarbil.org.

15.2. Adında "Orman" İbaresini Bulunmayan STK'lar

Farklı STK'ların yönetiminde, idari işlerinde, bilim ve danışma kurulunda ormancılar vardır. Bunlardan; Tema Vakfı (www.tema.org.tr), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Derneği (www.turcek.org.tr) ve Doğal Hayatı Koruma Derneği (www.dhkd.org). Bu STK'lar zaman darlığı ve Kongre yazım kuralları dikkate alınarak çalışmadan hariç tutuldu.

15.2.1. Takva Vakfı

Ormancı üyeleri de olan Vakıf projeler yürütmektedir. Ağ sayfası: www.tocvak.org.

15.2.2. Doğa ve Çevre Derneği (DOĞÇEV)

Ankara'da (2006) kurulan Dernek 1 proje (DESİRE-Erozyonla Mücadelede Ortak Akıl) yürüttü. Ağ sayfası www.dogavecevre.org

15.2.3. Doğa ve Çevre Vakfı (DOÇEV)

Denizli'de (1996) kurulan Vakıf yaban hayatını koruma, ağaçlandırma ve erozyonla mücadele eğitim ve uygulama çalışmaları yapmaktadır. Projelerini; Dünya Bankası, Avrupa Birliği, İngiltere Büyükelçiliği, REC-Türkiye ve DEFRA-İngiltere gibi uluslararası kurumlar destekliyor. Bülten, afiş, broşür, kitapçık ve kitap yayımlıyor. Ağ sayfası: www.docev.org.tr.

15.3. Avcı Dernekleri ve Vakıfları

15.3.1. Av-Yaban Hayatını Koruma, Geliştirme ve Tanıtma Vakfı

Osmanlı Döneminde, "Kuşlara Pirinç, Hayvanlara Gıda ve Su Verilmesi Vakfı" vb. çok sayıda vakıf vardı. Av ve Yaban Hayatı Koruma, Geliştirme ve Tanıtma Vakfı da bu anlayışla kurulmuştur. Doğal kaynaklar, kanundışı avcılık ve balıkçılık, yırtıcı kuşlar, av kuşları ve avcılık konulu kitapları ve posterleri vardır. Av hayvanları ve avcılık, su ürünleri, sulak alanlar, göl ve denizleri koruma ve üretme konularında eğitimler veren vakıf uygulamalı projeler de yürütmektedir. Ağ sayfası: www.avyaban.org.

15.3.2. Avcı Dernekleri

İl veya ilçelerdeki bu derneklere ormancılar üye olabilmektedir.

16. Sonuç ve Öneriler

Orman İdaresinin uzun geçmişi dolayısıyla, çalışanları ve emeklilerine ait çeşitli ve çok sayıda STK vardır. Bazılarının tarihi çok eski olan Ormancı STK'ları ışkolu için önemli birer ilgi grubudur. Ülkenin ilk ormancı ve çevreci STK'sı olan TOD (1924), Türk Mühendis ve Mimar

Odaları Birliğinin (TMMOB) kurulmasına (1954) öncülük etmiştir. Bu STK'lar, başta ormanlar olmak üzere, yaban hayatı, toprak, mera ve su gibi kaynakların yönetimi için çok önemlidir. Ancak, STK'ların başarısı kaynak yönetiminde, kararları oluşturulabilmesine ve değiştirilebilmesine bağlıdır. Beceri, örgütlülük vs. konularda ormancı STK'ların çoğu yetersizdir. Bu STK'ların çoğu Ankara ve İstanbul'da kurulmuş ve taşrada yeterince etkili olamamıştır.

Ormancı vakıflarında ve derneklerinde ciddi bir gerileme vardır ve yakın dönemde bazıları kapanmak üzeredir. Bunda, kanunla dernek iktisadi işletmeleri kurulmasına izin verilmesi ve başarı durumu, memurlar için sendikalaşmanın artması ve çoğu dış kaynaklı olmak üzere projeler veya hibeler konusunda ormancı STK'ların nispeten başarısızlığı gibi sebepler etkilidir. Özellikle, yöre halkına ait STK'ların, birer kamu hizmeti olan ormancılık çalışmalarında nimete ve külfete katılımları gerekmektedir. STK'ların bilhassa gönüllülük esaslı tartışılabilir.

Çalışmalarda etik konusu da mutlaka dikkate alınmalıdır. Ormancı STK'ların bazıları zaman içinde tasfiye olurken bazıları da yeni kurulmaktadır. Son yıllarda ormancı STK'ların çeşit ve sayıları arttığı halde etkinlikleri artmamış; hatta azalmıştır.

Bunda STK'lara güvensizlik de etkilidir. Bazen, hükümetler ve Devlet İdaresi STK'lar hakkında; STK'lar ise İdare ile ilişkilerde taraflı olabilmektedir. Mali, teknik vs. yetersizliklerini giderecek çalışmalar fazla olmasa da, STK'ların bir kısmı dış ve iç destekler ile veya Orman İdaresi işbirliğiyle projeler üretmekte, toplantılar düzenlemekte ve eserler yayımlamaktadır. Bu sebeple STK'lar, altyapılarını her yönüyle güçlendirmeli; iç ve dış

imkânları kullanarak daha başarılı hizmetler vermelidirler. Fakat dış kaynaklı projeler veya hibeler önemli bir gelir kaynağı olmakla birlikte; ancak, Sivil Örümeğin Ağında (Yıldırım, 2005) adlı eserin belirttiği karanlık ilişkiler ilgili devlet kurumlarının ve halkın dikkatinden kaçmamalıdır.

Şahsi veya siyasi kaygılar yüzünden son yıllarda ormanlılar kamuoyunda yeterli etkiyi gösterememektedir. Sözelimi ormanlıların ve Orman Teşkilatının hırpalanması karşısında yeterince varlık gösterilememiştir.

STK'lar, ormanlılık sorunlarının çözümünde çoğu zaman birlikte hareket edememektedirler. Fakat birlikte hareket edildiğinde başarı sağlanmaktadır. Son zamanlarda bu konuda yapılan iyi çalışmalar şunlardır; "Yetki Kanunu" çıkarırken ormanlı STK'ların hepsi; "2B Alanları" konusunda ise pek çoğu ortak hareket ederek netice almışlardır.

Geçmişte birlik-beraberlik anlayışıyla ve gönüllülük esasıyla ormanlılığa ve ülkenin gelişmesine büyük hizmetleri olan bu STK'lar, tekrar aynı ruha kavuşmalı ve hizmetlerini arttırarak devam ettirmelidir. Türkiye'nin çağdaş medeniyetler seviyesinin üzerine çıkması için de bu gereklidir.

Ormanlı STK çeşitlerinin ve sayılarının artması; bilhassa Ankara ve İstanbul dışında yaygınlaşmaları çok daha güzel fırsatları beraberinde getirmektedir; bunlar iyi değerlendirilerek memleketeye çok güzel şeyler kazandırılmalıdır.

Özel Orman Sahipleri Birliği ve orman sanayi işletmelerinin hepsinin üye olduğu Orman İşverenleri Birliği (gibi) bir üst birlik kurulması faydalı olacaktır.

Ormanlı STK'lar, lisansüstü bir çalışma ile daha ayrıntılı incelenebilir. Vakıflar, dernekler, sendikalar vs. hep birlikte veya sadece dernekler, sadece vakıflar vb. olarak da araştırılabilir.

Kaynaklar

Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C., Kuvan Y., 2003, *Ormancılıkta Katılım: Ormancılık Politikası Açısından Bir Değerlendirme*, 2. Ulusal Ormancılık Kongresi, 19-20 Mart 2003, Ankara, s. 38-48.

Boydak, M., (?) *Çevre Sorunları ve Sivil Toplum: Dünya ve Türkiye’de Çevreye Bakış*, ÇEKÜL Vakfı Yayını, Ankara, 15 s.

Bozath, A., 2006, *Ormancılar ve Orman Mühendisleri Odası*, Orman ve Av, 2006/3, Ankara.

Çağlar, Y., 2005, *Sivil Toplum Örgütleri Doğa Koruma Alanında Neleri, Nasıl Yapmalı? Ve Yapmamalı?, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10 Eylül, Isparta, s.15-27

Çağlar, Y., 2006, “Ormancı” Çalışanların Kültürel ve Davranışsal Özelliklerindeki Değişmeler Üzerine Kimi Tezler, Orman ve Av, 2006/4, Ankara, s.7-17.

Geray, A. U., 1999, *Sivil Toplum Örgütleri ve Etik*, Çekül Vakfı Yayını.

Kendir, H., 2003, *Orman Yönetimi ve Dünya Bankası*, 2. Ulusal Ormancılık Kongresi, 19-20 Mart 2003, Ankara, s.278-288.

Kırış, R., Çetiner, Ş., 2006, *Gönüllü Kuruluşların Çalışmalarının Çevre Etiği Açısından Kısa Bir Değerlendirmesi*, 2. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi, ODTÜ, Ankara, s. 449-456.

Yıldırım, M., 2005, *Sivil Örumceğin Ağında-Şifre Çözücü: Project Democracy, Toplumsal Dönüşüm Yayınları*, 624 s.

Bölüm-2

TÜRKOB ve TÜRKORMAN NASIL KURULABİLİR KONUSUNDA ARAŞTIRMA

Şaban ÇETİNER

Yeşil Türkiye Ormanlılar Derneği Genel Sekreteri, Ankara, Orm. Yük. Müh. (KTÜ 1987), saban.cetiner@yahoo.com

Ormanlılıkla ilgili birçok milli ve milletler arası kurum, kuruluş ve birliği resmi ağ sayfalarından incelenmiştir. Bazılarını derleyip Türk kamuoyuna bildiri veya makale halinde sunulmuştur¹. Bu teşekküllerin yapısı, amaçları, çalışma prensipleri ve hedefleri ormanlılığımızın dış dünyaya açılmış veya açılacak yönleri olacaktır.² Bu çalışmaların ormanlılığımıza faydalı olmasını diliyorum.

2.1. TÜRKOB: Türk (Ve Kardeş) Devletler Ormanlılar Birliği

TÜRKOB, orman, su ve diğer tabii kaynakların korunmasına ve kırsal kalkınmaya ve bu sayede bölge ve dünya barışına fayda sunabilecektir.

TURKOB ile alakalı olarak şunlar söylenebilir:

- 1) Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile ilgili birim olarak ve TURKSOY (Uluslar arası Türk Kültürü Teşkilatı, www.turksoy.org.tr) benzeri bir yapıda kurulmalıdır. Çünkü Türkiye'nin hukuki yapısı ve işleyişi dikkate alınırsa Vakıf, Dernek, Birlik, Sendika, vb. halinde sağlıklı işletilmesi zordur.

¹ Yazarın Ormanlı Sivil Toplum Kuruluşları hakkında Rüstem Kırış ile ortak 2 çalışması vardır;

1) Gönüllü Kuruluşların Çalışmalarının Çevre Etiği Açısından Kısa Değerlendirmesi, II. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi, ODTÜ, Ankara, 2006;

2) Ormanlı Sivil Toplum Kuruluşları, 2. Ulusal Ormanlılıkta Sosyoekonomik Sorunlar Kongresi, SDÜ, 2009, Isparta

² Bunun yanında, STK'ların, Ormanlılığa ait politikaları ne kadar etkileyebildiği Orman Mühendisi Ahmet KISA'nın SDÜ (Isparta, Sosyal Bilimler Enstitüsü)'ndeki yüksek lisans çalışması, vb. araştırmalardan incelenebilir.

- 2) Bu Bakanlıkça her türlü mali ve teknik desteğin verilmesi münasip olan TURKOB, Başbakanlığa ait TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) ve YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar) Başkanlıkları, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmalıdır.
- 3) Ülkemizin şartları, genel olarak Bölgesi ile hemen hemen aynı olup Orman İdaresi ve Orman Fakültelerimizden (ve ilgili Yüksek Okullarımızdan) oluşan Türk Orman Birimleri bölgeye ve dünyaya büyük faydalar sağlayabilir.
- 4) Birleşmiş Milletler ormancılıkla alakalı Gıda ve Tarım Teşkilatının (FAO) Orta Asya Alt Bölge Ofisi (FAOSEC) ülkemizdedir ve mesul olduğu devletlerden Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye aynı zamanda “Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyine” de üyedirler; Özbekistan ve Türkmenistan ise zamanla üye olabilir.
- 5) İlk dönemde Türk Konseyi ve FAOSEC üyesi olmayan, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Altay Cumhuriyeti, Başkurdistan Cumhuriyeti, Tataristan Cumhuriyeti, vb. soydaşlarımız; ileri dönemde ise TİKA ile YTB görev alanı için düşünülen ve çoğu eskiden Türk İdarelerinde bulunmuş dindaşımızın yaşadığı bağımsız veya belli Müslüman azınlığa sahip devletler de TÜRKOB üyesi olabilmelidirler.
- 6) Ormancılıkla alakalı diğer milletler arası kuruluşlar ve bu yazıda belirtilen TURKORMAN (ve üyeleri) da zamanla TÜRBOB üyesi alınabilecektir.
- 7) Ankara’da kurulması uygun olan TURKOB için sekreteryaya hizmetlerini Orman ve Su İşleri Bakanlığı sağlamalıdır. Üye devletlerin ormancılıkla ilgili Bakanlıklarınca temsil edileceği Genel Kurulda 2 yıl için seçilen Yönetim Kurulu ise 1Başkan,1-3 Başkan Yardımcısı ve 5-7 üyeden oluşmalı ve Başkanlık üye devletler arasında sırayla devam etmelidir.
- 8) Bilim kurulunda her devletinkidemli birer hoca veya başka araştırmacı yer almalı; ihtiyaca göre daimi veya geçici kurullar oluşturulabilir.
- 9) TÜRKOB tarafından hazırlanan veya desteklenen her çeşit eser Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Arapça, hatta Rusça basılabilir.
- 10) TÜRKOB çeşitli faaliyetleri bizzat yapabilir; ama diğer kurum, kuruluş veya bağımsız araştırmacıların yapacağı ormancılıkla ilgili eserleri desteklemesi daha verimli ve etkili olacaktır.
- 11) TÜRKOB, Başbakanlık YTB ile irtibat kurarak, ormancılık hakkında çoğu Lisans, azı ise lisans üzeri ve doktora sonrası araştırma ve eğitimlerle hoca değişimine de fırsat temin etmeli veya yardımcı olmalıdır.
- 12) EK-1’de, TURKOB’un kuruluşu için örnek gösterdiğimiz TURKSOY ile işbirliği yapılacak (resmi) kuruluşlarımızdan Başbakanlığa ait TİKA ve YTB, ayrıca TÜRKON (Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi) ve Uluslararası TÜRK AKADEMİSİ kısaca tanıtılmıştır:

2.2. TÜRKORMAN: Türk (Ve Kardeş) Devletler Ormancı Sivil Toplum Kuruluşları Birliği

TURKORMAN, tercihen yarı-resmi yapıdaki Orman Mühendisleri Odası olmak üzere, bir Türk STK öncülüğünde ve Ankara'da kurulmalıdır.

TURKORMAN ile alakalı olarak şunlar söylenebilir:

- 1) Kuruluş için Uluslararası Avrasya Eğitimciler Federasyonu, Orman Mühendisleri Odamızın üye olduğu Avrupa Ormancılar Konseyi* ve benzeri milletler arası STK'lar örnek alınabilir.
- 2) Türkiye ve hedef ülkelerdeki ormancılıkla alakalı yerli Vakıf, Dernek, Birlik, Sendika, vb. STK'lar ve hatta kişiler TURKORMAN üyesi olabileceklerdir.
- 3) Zaman içinde ormancılıkla ilgili diğer devletlerin milli ve milletler arası kuruluşlar da TÜRKORMAN üyesi olabilirler.
- 4) TÜRKORMAN çalışmaları için üniversitelerimiz, TURKOB, TÜBİTAK, Bakanlıklar, TİKA, YTB, TÜRKSOY ve diğer kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir.
- 5) TÜRKORMAN araştırma ve uygulama projeleri, eğitimler, toplantılar, vs. çalışmaları için her çeşit milli ve milletler arası kaynaklardan faydalanabilir.
- 6) Üye kuruluşların temsil edileceği Genel Kurulda 2-3 yıl için seçilen Yönetim Kurulu 1 Başkan, 1-2 Başkan Yardımcısı ve 5-7 üyeden oluşabilir. Başkanlık üye devletler / kurumlar arasında sırayla devam edebilir.
- 8) İhtiyaca göre daimi veya geçici kurullar oluşturulabilir. Bilim kurulunda ise her devletten veya yeterli sayıda olmak üzere kıdemli birer başka araştırmacı yer alabilir.
- 9) TÜRKORMAN tarafından hazırlanan veya desteklenen her çeşit eser Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Arapça, hatta Rusça basılabilir.
- 10) TÜRKORMAN çeşitli faaliyetleri bizzat yapabilir; ama diğer kurum, kuruluş veya bağımsız araştırmacıların yapacağı ormancılıkla ilgili faaliyetleri ve eserleri de destekleyebilir.
- 11) Bilhassa ormancılık hakkında Lisans ve üzeri araştırma ve eğitimler ile hoca / uzman değişimine yardımcı olunmalıdır.
- 12) EK-2'de, Uluslararası Avrasya Eğitimciler Federasyonu ve Avrupa Ormancılar Konseyi kısaca tanıtılmıştır.

2.3. TURKOB İLE İLGİLİ KURUM ve KURULUŞLAR

1.1. Uluslar arası Türk Kültürü Teşkilatı, Ankara

TÜRKSOY (www.turksoy.org.tr): Türkmenistan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye tarafından (1993) kurulmuş, Rusya Federasyonu'na bağlı Altay, Saha (Yakut), Başkurdistan, Hakas, Tataristan ve Tuva Cumhuriyetleri, Moldova Cumhuriyetine ait Gagavuz Özerk Bölgesi ve Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci üyedir; asıl ve gözlemci üyeler eşit haklara sahiptir.

Türk dili konuşan ülkelerin kültür ve sanat alanlarında işbirliğini sağlayan, resmi dili Türkçe olan, ilişkileri ise sadece Türk coğrafyasıyla sınırlı olmayan TÜRKSOY, alanında UNESCO işlevini yürütür. Bu durum Türk dili konuşan ülkelerin milli dirilişine, devlet yapılanmasına ve demokratikleşme sürecine olanak vermektedir.

TÜRKSOY, Kültür ve Turizm bakanlığımız ile ilgili bir kuruluştur, Genel Sekreterce yönetilmektedir ve dergi, kitap, takvim, resim, vb. eserleri yayımlamakta; bilim ve diğer toplantıları düzenlemekte veya desteklemektedir.

1.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (www.tika.gov.tr), 1992, Ankara

TİKA (www.tika.gov.tr): Dışişleri Bakanlığına ait ve 4668 sayılı kanunla kurulmuş, sonra Başbakanlığa bağlanmış uluslararası teknik ve yardım teşkilatıdır. Başta amacı, Türk Cumhuriyetlerinin kendi sosyal yapısını üretmesi, kimliğini sağlıklı inşa etmesi, kültür ve siyasi hakların gelişmesi, teknik alt yapı eksiklerini gidermekti.

TİKA bugünOrta Asya, Pasifikler, Ortadoğu, Afrika, Balkanlar, Kafkasya ve Latin Amerika'nın yaklaşık 100 ülkesi ile ortak projeler geliştiriyor ve tecrübelerini paylaşıyor.

Kurumları, üniversiteleri, STK'ları ve özel teşebbüsü ortak paydalarda buluşturan ve Türkiye'nin o devletlerdeki kalkınma yardımlarını kayıt altına alan TİKA'nın 20'ye yakın faaliyet konularına ormancılık, su ve turizm de dahildir.

Hedef ülkelerde Koordinatörlük ve proje birimleri ile hizmet veren TİKA istatistikler, raporlar, dergiler, kitaplar, vs. eserleri farklı dillerde hazırlamaktadır. Kurumdaki uzmanların uzmanlık tezlerinden de faydalanılabilir.

1.3. YTB-Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara)

YTB (www.ytb.gov.tr): Başbakanlık'a bağlı olarak 2010 tarih ve 5978 sayılı kanun ile kurulmuş ve böylece farklı ülkelerde yaşayan vatandaşlarımızın, ayrıca ortak tarih ve kültüre sahip olduğumuz soydaş ve akraba topluluklarımız ile olan ilişkiler kurumlaşmıştır.

Devletimizin yapacağı çalışmaların eşgüdümünü sağlamak ve belirlenmiş hedeflere hangi stratejilerle ulaşılacağını tespit edip başarıya ulaştırmakla görevli olan YTB çalışmaları 4 alanda yürütülmektedir: 1) Yurtdışındaki Vatandaşlarımız, 2) Soydaş ve Akraba Topluluklar, 3) Ülkemize eğitim için gelen öğrenciler, 4) Diğer 3 alanı destekleyip bütünleştiren Sivil Toplum Kuruluşları.

Bazı YTB faaliyetleri şunlardır: 1) Konferans, çalıştay, vs. toplantılar, 2) Hizmet içi eğitimler, 3) İlgili devlet ziyaretleri ve yabancı misafirlerin kabulü, 4) Öğrenci ve halk şenlikleri, 5) Öğrenci bursları, 5) Kitapçıklar, Artı-90 Dergisi, rehberler, vs.

1.4. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, İstanbul, 2010

TURKKON (<http://turkkon.org>): Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan ve Kazakistan üyedir. Türk Akademisi, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA), Türk İş Konseyi, TÜRKSOY, vs. işbirliği yapılarının çatısıdır.

Türkçe konuşan ülkelerin siyasi ve ekonomik işbirliğini artırmayı hedeflemiş olan TÜRKON, dostluk ve kardeşliği yaşatmak, kültür zenginliklerimizi tanıtmak ve üyeleri daha yakınlaştırmak için üzerine düşen vazifeleri yerine getirmek için de çalışacaktır.

1.5. Uluslararası Türk Akademisi, 2010, Astana, Kazakistan

AKADEMİ (www.turkacadem.kztr): İlmi araştırmalar merkezi Türk Akademisi AŞ olup 6 stratejik alanda araştırmalar yapmaktadır; kütüphane ve müzesi vardır. Bu çalışmalar ile, 1) Türk dilleri ortak sözcük hazineleri; 2) Türk dilleri sözlükleri serisi; 3) Türk yazıtları genel yapısı; 4) Dünya Türkolojisi bibliyografi serisi; 5) Türk Dünyası merkez elektronik kütüphanesi; 6) Türk Dünyası müzesi modern teknoloji destekleriyle oluşturulmaktadır.

Türkoloji alanında "Bilge Korkut" programı ile yüksek lisans ve doktora eğitimleri vardır.

Akademi, ilk yıllarda Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı bünyesinde çalışmış, uluslararası hale geldikten sonra ise Türk Konseyi üyelerinin desteğiyle Türk Dünyası'na daha da verimli hizmetler vermektedir. İstanbul ve Gazi Üniversitelerimizin dahil 30 kadar Enstitü ve Türkoloji Araştırma Merkezi ile çalışmaktadır.

2. 4. TURKOB İLE ALAKALI BAZI KURULUŞLAR

2.1. Uluslar Arası Avrasya Eğitimciler Federasyonu, Ankara

UAEF (www.uaef.org.tr): Dernekler Mevzuatımıza tabidir, Uluslararası Avrasya Eğitimcileri Derneğimerkezlidir ve bazı illerimizde temsilcilikleri vardır. Bilgi için Tüzüğü incelenebilir. Diğer üyeleri ise şunlardır: 1) KTC Teknik Öğretmenler Derneği (www.kktctoder.org), 2) Azerbaycan Azad Muallimler Birliği,; 3) Makedonya Türk Öğretmenler Derneği,4) Kosova Türk Öğretmenler Derneği, 5) Bulgaristan Kırcalı Sivil Toplum Örgütleri Merkezi, 6) Romanya Türk - Tatar Öğretmenler Derneği, 7) Ukrayna Kırım Tatar Eğitimciler “Maarifçi” Derneği, 8) Irak Kerkük Türkmen Öğretmenler Birliği, 9) Kazakistan Dengi Dengine Kazak Derneği.

2.2. Avrupa Ormancılarını Konseyi (CEF, /), Sibi, Romanya, 2011

CEF (www.ceforg.eu): Bu STK'nınüyeleri, Türkorman Mühendisi Odası dahil, bazı Avrupa devletlerine ait ormancılıkla alakalı Fakülteler, Enstitüler, MühendisveİşçiOdaları / Sendikaları, vs.'dir.Halen üyekuruluşlarda 58.400 kişi bulunmaktadır.

Bir Ana Sözleşmedahilindeçalışan CEF, BM, AvrupaKonseyivediğer AB kuruluşları tarafından kabul görmüştür. Başkanlığı, her yıl üyeler Genel Kurul kararı ve sırayla yaptığı CEF'in üye aidatı yoktur; ilgili faaliyetin masrafını yüklenici üye kurum karşılar.

Bölüm-3

ÖZEL ORMANCILIK ARAŞTIRMA (ve STRATEJİ) ENSTİTÜLERİ

Şaban ÇETİNER

Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği Genel Sekreteri, Ankara, Orm. Yük. Müh. (KTÜ 1987), saban.cetiner@yahoo.com

3.1. GİRİŞ

Dergimizin önceki sayısında TÜRKOB (Türk ve Kardeş Devletler Ormancı Kurulu) ve TÜRKORMAN (Türk ve Kardeş Devletler Ormancı STK Birliği) tanıtılmıştır.

Türkiye’de sosyal bilimcilere ait çok sayıda resmi ve özel strateji araştırma merkezi vardır. Fikir vermek üzere, bunlardan bazıları sadece isim ve adres olarak; 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü ise daha geniş olarak (Ek) aşağıda arz edilmiştir. Ormancılıkta da bunlara benzer bir Birim kurulamaz mı? Konu, bilhassa ormancılık sosyal bilimlerindeki uzmanlarımızın dikkatini çekebilir.

3. 2. DİĞER BAZI DEVLETLERİN ÖZEL OAE KURUMLARI

ABD, Kanada, Finlandiya gibi ülkelerde mevcuttur.

1981 tarih ve 2547 sayılı YÖK KANUNU

Madde 22 –

a. Yükseköğretim kurumlarında ve bu kanundaki amaç ve ilkelere uygun biçimde önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim - öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak, proje hazırlıklarını ve seminerleri yönetmek,

Madde 50 – Usul ve şartları; a) Lisans düzeyinde öğrenim gördükten sonra, yükseköğretim kurumlarında yüksek lisans, doktora ya da tıpta uzmanlık öğrenimi yapmak isteyenler, yükseköğretim kurumlarınınca usulüne göre açılacak sınavla ve Üniversitelerarası Kurulca tespit edilecek esaslara göre seçilirler, b) Yükseköğretim kurumları, lisans üstü öğretim konusundaki istekleri karşılamak üzere gerekli planlamayı yapar ve önlemleri alır.

Ek Madde 27 – (Ek : 17/9/2004 – 5234/2 md.)

Üniversite veya yüksek teknoloji enstitülerinde hukuk, uluslararası ilişkiler, iktisat, işletme, bilgi teknolojileri ve ileri teknolojiler ile öğretmenlik alanlarında ikinci öğretim kapsamında yürütülecek tezsiz yüksek lisans programlarının açılması, öğrencilerden alınacak öğretim ücretleri, bu programlarda fiilen ders veren öğretim üyelerine ödenecek ek ders ve sınav ücretleri, aşağıda belirtilen esaslara uyulmak kaydıyla ilgili üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü yönetim kurulunun teklifi üzerine Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenir.

3. TÜRKİYE'DEKİ BAZI STRATEJİ MERKEZLERİ

3.1. Resmi Strateji Merkezleri

- 1) Dışişleri Bk.Stratejik Araştırmalar Merkezi SAM, Müsteşara bağlı.
- 2) Askeriye, SAREM?

3.2. Üniversitelere Ait Olanlar

1. Çukurova Üniv. Stratejik Araştırmalar merkezi, www.strateji.cukurova.edu.tr
2. Kars/ Kafkas Ün/ Turansam, Rumeli Balkan Stratejik Araştırmalar Merkezi, www.turansam.org/
3. BAŞKENT-SAM Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara, sam.baskent.edu.tr
4. Hidropolitik ve Stratejik Araştırma Merkezi'nin, www.hidropolitik.hacettepe.edu.tr

5. Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, esam.ege.edu.tr
6. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi
7. Yıldız Teknik Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi (YTÜSAM) www.stratejik.yildiz.edu.tr
8. Anadolu Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, anasam.anadolu.edu.tr
9. Mersin Üniv/ Strateji Araş Merkezi, <http://www.mersin.edu.tr/akademikf/stratejik-arastirma-merkezi>

3.3. Özel Strateji Merkezleri

1. Asam (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi, www.asam.org.tr), 1999, Ankara: Avrasya Bir (Avrupa Asya Birliği Türk Ekonomik, Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar) Vakfına Aittir. Türkiye'nin Çevre Bölgesi Hakkında Çalışır.
2. Usak, (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu www.usak.org.tr), 2004, Ankara
3. Tasam (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, www.tasam.org), 2003,
4. Türksam (Türkiye Uluslararası İlişkiler Ve Stratejik Analizler Merkezi, www.turksam.org), Ankara, 2004
5. İsam-Türkiye Diyanet Vakfı /İslam Araştırmaları Merkezi (www.isam.org.tr), 1993, Ankara
6. Sasam, Sahipkıran Stratejik Araştırmalar Merkezi,
7. Diyanet Araştırmaları Merkezi (Diyam, 2003)
8. Orsam, 2009, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Ankara, www.orsam.org.tr/
9. Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi(Bilgesam, İstanbul, www.bilgesam.org)
10. Tusam-Türkiye Ulusal Güvenlik Stratejileri Araştırmamerkezi, 2004, Ankara.: Türk Metal Sendikasıncı Finanse Edilir.
11. Doğu Türkistan Strateji Araştırma Merkezi, [Http://uysam.org/Tr/?P=443](http://uysam.org/Tr/?P=443)
12. Ankara Strateji Enstitüsü, 2011
13. Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (Esam), Ankara.
14. Balkan Stratejik Araştırmalar Merkezi (Basam), İzmir
15. Tubikam-Türkiye Bilim Ve Kültür Arş. Merkezi, Ankara
 - 1) Tubikam Akademi, Kişisel Gelişim Ve Liderlik Eğitimi Verir.
 - 2) Strateji Türkiye Ve Dünyada Gelişmeler,
 - 3) Tubikam Proje. Türkiye Kalkınması Ve Gelişmesine Dair Çalışmalar Yapar.

Ek: 21.YÜZYIL TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ (www.21yte.org), Ankara)

Amacı:

21. yüzyılda Türkiye ve Türk Dünyasında gerçekleşmesi gereken politik, ekonomik, kültürel, toplumsal yeniden yapılanma ve küreselleşme çağında Türkiye'nin ve Türk Dünyasının rekabetçi bir kimlik kazanabilmesi ile ilgili radikal reformların fikri alt yapısını hazırlayan bir stratejik akıl merkezini oluşturmaktır.

Enstitüde dinamik anlayış ile geliştirilen proje, fikir ve önerilerin toplumsal etkinlik kazanması için her türlü basın ve yayın organı kullanılarak karar alıcılar başta olmak üzere topluma erişilecektir. Enstitü, başta Türkiye ve Türk Dünyası olmak üzere dünyada benzeri kurumlar ile ilişki geliştiren, yeni ve etkili bir çalışma tarzını bilgi yoğun ve disiplinli anlayış ile uygulayan, derinlemesine analizler yapan bir kuruluş olarak ön plana çıkacaktır.

Enstitü, bu amaçla, devlet ve bürokrasinin yeniden yapılanması, ekonomik yeniden yapılanma, uluslararası ilişkiler, jeopolitik incelemeler, bölgesel ihtilâflar, uluslararası sorunlar, barış ve savaş, terörizm, uluslararası ekonomik ilişkiler ve finans hareketleri ve kuruluşları ile merkezin uygun göreceği konularla ilgili kapsamlı araştırmalar yapan düşünce kuruluşu ve stratejik araştırmalar merkezidir.

Hedefleri:

- 1) Faaliyet alanlarında stratejik bilgi bankası işlevini yüklenmek,
- 2) Faaliyet alanlarında uzman yetiştirmek,
- 3) Uzman kişi ve kurumlarla ortak siyaset plânlama çalışmaları yapmak,
- 4) Taraf olduğu protokollerde öngörülen faaliyetleri yerine getirmek,
- 5) Bu yönetmeliğin ruhuna uygun, ama yönetmelikte açıkça öngörülmemen benzeri diğer alanlarda faaliyette bulunmaktadır.

Araştırma Merkezleri:

- 1) Milli Güvenlik ve Dış Politika, 2) Dış Politika, 3) Rusya- Slav, 4) Orta Asya, 5) Kafkasya, 6) Amerika, 7) Terörle Mücadele, 8) Karadeniz, 9) Asya Pasifikler, 10) Avrupa Birliği, 11) Balkanlar ve Kıbrıs, 12) Ortadoğu, 13) Politik, Sosyal ve Kültür, 14) Anayasal Düzen, Hukuk ve Adalet, 15) Teo-strateji, 16) Enerji, 17) Ekonomi, 18) İş Geliştirme ve Stratejik Yönetim

Eserleri:

- 1) Özel Raporlar, 2) Dergi (www.21yuzyildergisi.com), 3) Kitaplar, 4) Türk Cumhuriyetleri Gündemi (yılıda 4 defa)

Staj:

Staj önceliği (bölümler), 1) Uluslararası İlişkiler, 2) Siyaset Bilimi, 3) Kamu Yönetimi, 4) Tarih, 5) İktisat, İşletme, vb., 6) Filoloji / Mütercim Tercümanlık, 7) Güvenlik Bilimleri, 8) Sosyoloji, 9) İletişim, Televizyonculuk, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler.

Başka bölümler de 21.YYTE açısından ikna edici bulunursa staja kabul edilebilirler. Üniversite eğitimi almayan kişilerin staj durumu başvuru sonrası değerlendirilir.

3. 3. BAZI MİLLÎ ve MİLLETLER ARASI ORMANCILIK ARAŞTIRMA KURUMLARI / Birlikleri

Kaynak: www.cifor.cgiar.org/links.html

3.1.1) Dünya Orman Araştırma Kuruluşları Birliği (IUFRO, www.iufro.org), 1892, Avusturya: Ormancilık Ar-Ge kuruluşları ve bilim adamlarından oluşan ve kâr amacı gütmeyen ağ ve STK'dır. Hedefi, milletler arası ormancilık Ar-Ge işbirliği ve çalışmalarını teşvik etmektir. Görevi, ormancilık ve orman ürünleri araştırmalarında eşgüdümü ve ilgili araştırma kurumları arasında işbirliğini sağlamaktır.

3.1.2) Avrupa Ormancilık Enstitüsü (EFI, www.efi.int): Ar-Ge için AB, milli ve diğer yollardan mali, teknik ve bilim desteği sağlar ve bir devlete bağlı değildir. Avrupa'da politika yapan ve kararları veren birimlerin ihtiyacını karşılamak üzere kıta ölçeğinde soruna dayalı ve bilimler arası orman araştırmalarını yaptırır. Merkezi, Finlandiya Ormancilık Araştırma Enstitüsüdür (www.metla.fi). Üyeleri, Türkiye dahil Avrupa ve dışındadır.

3.1.3) Asya-Pasifikler Orman Araştırma Kurumları Birliği, (APAFRI, www.apafri.org), 1995, Malezya: Bu devletlerde orman Ar-Ge kapasitesini artırmayı hedefler, bağımsızdır ve kar amacı gütmeyen. Asya ve Pasifikler Orman Araştırma Destek Programını (FORSPA, 1991) tamamlayan ve IUFRO'nun Asya-Pasifikler bölümü sayılan APAFRİ, araştırmaları güçlendirirken IUFRO Gelişmekte olan Devletler Ülkeler Özel Programından (SPDC) faydalanır. Tayland'daki FAO Bölge Merkezinde kurulmuş ve 2001'de Malezya Orman Araştırma Enstitüsüne (www.frim.gov.my) nakledilmiştir.

Genel Kurul: Üye kurumların temsilcilerinden oluşur ve 3 yılda en az 1 kez toplanır. Görevleri; Birlik politikalarını hazırlamak, Yönetim Kurulunca hazırlanan çalışma programını ve bütçeyi incelemek ve Birlik hedeflerine ulaşma başarılarını takip etmek.

Yönetim Kurulu: Genel Kurulca seçilir, Başkan, Başkan Yardımcısı ve 6 üyesi var. Başkan, Yönetim Kurulunda sade bir üyedir.

APAFRİ, Genel Sekreterlikçe yönetilir. Genel Sekreter, Yönetim Kurulu kararlarını uygular; Genel Müdür ise Yönetim Kuruluna ve Genel Sekretere destek verir. Çetiner Yeşil Türkiye 623.

3.1.4 Afrika Orman Araştırmaları Ağı - (AFORNET, www.afornet.org), 1991: Kenya'daki Afrika Bilimler Akademisinde (AAS)'dir. Yönetim Kurulu, Şubeleri ve merkezi (Sekreteryaya) vardır.

Şubeleri:

- 1) Sahil Bölgesi: Senegal Ziraat Araştırmalar Enstitüsü, (ISRA), Dakar, Senegal,
- 2) Doğu ve Kuzey Afrika: Orman Araştırma Enstitüsü, Nairobi, Kenya,
- 3) Güney Afrika: Sokoine Ziraat Üniversitesi (SUA), Morogoro, Tanzanya
- 4) Batı ve Orta Afrika: Gana Orman Araştırma Enstitüsü, Kumasi, Ghana (www.forig.gh)

Ana Ortakları:

- 1) Afrika Bilimler Akademisi, AAS (www.aasciences.org), Nairobi, Kenya
- 2) Senegal ISRA / Milli Orman Araştırma Merkezi (CNRF) Dakar, Senegal
- 3) Gana Orman Araştırma Enstitüsü, FORIG, 1962, Fumesua – Kumasi.
- 4) Kenya Orman Araştırma Enstitüsü, KEFRI (www.kefri.org), 1986, Nairobi.
- 5) Tanzanya SUA (www.suanet.ac.tz) / Orman ve Tabiatı Koruma Fk. (
- 6) Gelişen Dünya Bilimler Akademisi, TWAS (www.twas.org), İtalya. Çetiner, Ş., Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği, 621. Sayı

3.1.5 İskandinav Orman Araştırma İşbirliği Kurumu – SNS, 1972 (www.nordicforestresearch.org): Finlandiya Ormanlık Araştırma Enstitüsündedir. Norveç, Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve İsveç daimi; Åland, Faroe Adaları ve Grönland ise gözlemci üyesidir. Şu iki dergiye mali destek verir: a) İskandinav Orman Araştırmaları, b) Odun Malzemeleri Bilimi ve Mühendisliği.

3.1.6 Uluslararası Orman Araştırma Kurumu (CIFOR, www.cifor.org), Endonezya: Resmi ve özel kuruluşlar ve STK'lar ile ortak araştırmalar yapar ve destekler. Kütüphane, veri tabanı, toplantı yerleri, eğitim merkezi ve rekreasyon imkanları var. Asya, L. Amerika ve Afrika'da araştırmaları var. Çok çeşitli ve bol sayıdaki eserlerine erişilebilen CIFOR'un "Ormanlık Sosyal Bilimciler Topluluğuna-POLEX" bildiri sahiplerinden Şaban Çetiner de gönüllü üyedir.

3.1.8 Avrupa Ekvator Orman Araştırma Ağı (ETFRN, www.etfrn.org), 1991, Hollanda: Ekvator kuşağı, kuşağa yakın ve Akdeniz bölgesindeki devletlerin ormanları ile alakalı Avrupa ve gelişmekte olan ülkelerin kurumlarını ve bilim adamlarını buluşturur, AB Araştırma Genel Müdürlüğünden mali destek alıp taraflara Ar-Ge fırsatları sunar ve ilgili eserleri yayımlar.

3.1.9) Dünya Tarım Ormanlığı Merkezi (www.worldagroforestrycentre.org, ICRAF), 1978, Kenya: Asya, Afrika ve G.Amerika kıtasının ekvator kuşağında yer alan 20 devletinde refahın artmasını hedefler, özerk ve kar amacı gütmeyen milletler arası ormancılık dahilortakaraştırma kurumudur. 6 ekoloji bölgesinde Ar-Ge çalışmalarını destekler.

3. 4. DÜNYADAKİ BAZI ORMAN AR-GE DESTEKÇİLERİ

1. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı, (FAO, www.fao.org/forestry), 1945, İtalya
2. Dünya Çevre Fonu (GEF, www.thegef.org), 1991, ABD
3. İTTO- Milletler arası Ekvator Kereste Birliği, (ITTO, www.itto.or.jp), 1976, Japonya: Üyeleri, dünya orman ürünleri ticaretinin tamamına yakınının sahibi olan üretici ve tüketici devletlerdir. Üretici devletler Afrika, Asya-Pasifikler ve Latin Amerika'da; müşterileri ise Avrupa, Kuzey Amerika ve diğer kıtalardadır. Çok çeşitli ve sayıda ortakları var. Kitap ve diğer eserlerine tam metin ve ücretsiz erişilebilir. Bilim toplantılarını yapar ve destekler.
4. Pasifikler Orman Vakfı, (PFT, www.pacificforest.org), 1993, ABD
5. ProSilva-Avrupa (www.prosilvaeurope.org), 1989, Slovenya. ABD, İngiltere, vd. üyeleri var.
6. Silva Şebekesi, (www.silva-network.eu), 1989, Münih Teknik Üniv., Almanya. İstanbul Üniversitesi (Orman Fk.) buraya üyedir.
7. Dünya Ormanı Enstitüsü, 1989 (WFI, <http://wfi.worldforestry.org>), Dünya Ormancılık Merkezi, (www.worldforestry.org), 1964, Oregon; ABD tarafından açılmıştır. Burs, öğretmen eğitimi, ödülleri var.
8. Avrupa Birliği / Araştırma Gn. Md. (<http://ec.europa.eu/research>) Ortak Araştırma Merkezleri-JRC (www.jrc.ec.europa.eu).
9. Tropenbos Vakfı (www.tropenbos.nl), 1986, Hollanda: ETFRN merkezidir.Ekvator yağmur ormanlarına yönelik Ar-Ge çalışmalarını destekler ve o devletlerdeki araştırma altyapısını ve bilim adamlarını geliştirmeye çalışır.

Bölüm-4

BAZI ULUSLARARASI VE ULUSAL ORMANCILIK TEŞEKKÜLLERİ RAPORU

Mustafa ÇETİN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü; Uzman Yardımcısı/ Orman Yüksek Mühendisi
İletişim: cetin516@gmail.com

Özet

Bu çalışma Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'ne sunulmak üzere hazırlanmıştır.¹

Bu çalışmada “Bazı Uluslararası Ve Ulusal Ormanlık Teşekkülleri Raporu” dünya ormancılık teşekkülleri ve çalışma alanları içinde ormancılık/çevre konuları geçen teşekküller incelenmiş olup farklı disiplinlerde ve farklı çalışma şekilleri ile dikkat çeken teşekküller incelenmiştir. Her teşekkül için kısa bir değerlendirme yapılmış olup çalışma sonunda sonuç ve değerlendirme şeklinde öneriler sunulmuştur. Türkiye’de birçok ormancılık teşekkülü mevcutken bazı konularda ve disiplinlerde herhangi bir teşekkül olmadığı saptanmıştır.

¹ Kaynak gösterim: Çetin, M., (2014) Bazı Uluslararası Ve Ulusal Ormanlık Teşekkülleri Raporu, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Ankara.

4.1. Avrupa Ormancılar Konseyi (CEF)

Ağ Sayfası: (<http://www.ceforg.eu/>); 2011 yılında Romanya- Sibiu'da kurulan teşekkül 58.400 üyesi mevcuttur. Avrupada ormancıların, ormancı meslek kuruluşlarının örgütü olmayı amaçlayan, ormancılık okulu ve orman fakültelerinin performansını arttırmayı amaçlayan, Uluslararası organizasyonlar (Konsey toplantıları, seminer, sempozyum; Avrupa ve dünya çapında Kurumları ile toplantılar; ormancılık festivalleri; ormancılar mesleki, sanatsal ve sportif yarışmaları.. vb) düzenlemeyi amaçlayan bir teşekküldür. Konsey genel olarak ormancılar arasında ve ormancılarla toplum arasındaki anlayışı geliştirmek; ormancılığı ulusal, Avrupa ve küresel düzeyde desteklemek; ormancılar arasında uluslararası dayanışma geliştirmek; Üye Organizasyonların temsiliyetini arttırmak; ormancılık, çevre, biyoenerji, kerestecilik... gibi konularda çalışma yapmak amaçlanmaktadır.

• **Değerlendirme;** Ülkemizden TMMOB Orman Mühendisleri Odası bu konseye üyedir (<http://www.ormuh.org.tr>).

Çalışmalarında; ormancılık festivalleri başta olmak üzere ormancılarının mesleki, sanatsal ve sportif yarışmalar düzenlemesi dikkat çekmektedir.

4.2. Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu ve Konsorsiyumu (CGIAR)

1. Afrika Pirinç Merkezi, (AfricaRice) www.warda.org
2. Uluslararası Biyoçeşitlilik - www.biodiversityinternational.org
3. Uluslararası Tropikal Tarım Merkezi, (CIAT) www.ciat.cgiar.org
4. Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi, CIFOR - <http://www.cifor.org>
5. Uluslararası Mısır ve Buğday Geliştirme Merkezi, (CIMMYT) - www.cimmyt.org
6. Uluslararası Patates Merkezi, (CIP)- www.cipotato.org
7. Uluslararası Kurak Alanlarda Tarımsal Araştırmalar Merkezi, (ICARDA) - www.icarda.org
8. Uluslararası Yarı Kurak Tropik Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü, (ICRISAT) - www.icrisat.org
9. Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü, (IFPRI) - www.ifpri.org
10. Uluslararası Tropik Ziraat Enstitüsü, (IITA) - www.iita.org
11. Uluslararası Hayvancılık Araştırma Enstitüsü, (ILRI) - www.ilri.org
12. Uluslararası Pirinç Araştırma Enstitüsü, (IRRI) - www.irri.org

13. Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü, (IWMI)-www.iwmi.cgiar.org
14. Dünya Agroforestry Merkezi-<http://www.worldagroforestrycentre.org>
15. Dünya Balık-www.worldfishcenter.org

Değerlendirme; büyük bir teşekkül olup ormancılığın tüm elemanları hakkında bir üst yönetim şekli halindedir. Özellikle “Kurak Alanlarda Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Merkezi, Dünya Agroforestry Merkezi, Yarı Kurak Tropik Uluslararası Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü ve Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi ile dikkat çekmektedir. Bu teşekkül ile iletişime geçilebilir ve daha fazla tanıma fırsatı yakalanabilir.

4. 3. Uluslararası Ormancılık Araştırma Örgütleri Birliği (IUFRO)

Ağ Sayfası: (www.iufro.org); Ormancılık bilimi işbirliği için kurulmuş küresel bir ağıdır. Birliğin 110'un üzerinde ülkede 700 kadar üyesi olup 15.000 'den fazla bilim adamını birleştiren ICSU üyesidir. IUFRO yapı aşağıdaki dalları içerir: 1-Ağaçlandırma, 2-Fizyolojisi ve Genetik, 3-Orman Operasyonlar, Mühendislik ve Yönetimi, 4-Orman Ölçme, Modelleme ve Yönetimi, 5-Orman Ürünleri, 6-Sosyal, Ekonomik, Bilgi ve Politika Bilimleri, 7-Orman Sağlık, 8-Orman Çevre; çalışma grupları bu şekildedir.

Değerlendirme; Ormancılık Çalışmalarında otorite sayılabilecek bilimsel çalışmalar, çalıştay, kongre, seminer... vb düzenlemektedir. Daha çok bilimsel alanda genel ve tematik çalışmalar düzenlenmektedir. 2014 Ekim ayında 24. Dünya Ormancılık Kongresi- Utah USA(www.iufro2014.com) yapılacaktır ve IUFRO etkinlikleri web sayfasından takip edilebilir.

4. 4. Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi (CIFOR)

Ağ Sayfası: (<http://www.cifor.org/>); CIFOR az gelişmiş ülkelerde ormanların kullanımı ve yönetimi hakkında daha bilgili ve adaletli kararlar verilmesi için araştırmalar yapar. Endonezya-Bogor merkezli olup üç bölgesel ofisi bulunmaktadır; Burkina Faso (Batı Afrika), Kamerun (Orta Afrika) ve Kenya (Doğu ve Güney Afrika). Bunun yanında proje ofisleri bulunmaktadır; Etiyopya ve Zambiya (Afrika), Vietnam ve Laos (Asya)ve Brezilya ve Peru(Latin Amerika).

Merkezi Endonezya-Bogor olan bu Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi, Afrika'da Sahel Bölgesi altında, çalışmalar yapmaktadır. CIFOR tüm ormancılık taraflarının da onayladığı “CIFOR Strateji Belgesi” , (2008-2018) hazırlamıştır. Çalışmalarının çerçevesini belirlemiş ve yol haritası ortaya koymuştur.

CIFOR, 5 Ana Bileşen etrafında faaliyetlerini şekillendirmiştir. Bunlar;

Bileşen 1: Küçük Çiftçilerin Üretim Sistemleri Ve Pazarlar

Bileşen 2: Orman Ve Ağaç Kaynaklarının Korunması

Araştırma temaları; Önemli ağaç türlerini korumaya olarak genetik koruma stratejileri hazırlamak; Önemli ağaç bitkilerini ve onların yabancı akrabalarını karakteristik kaliteli hale getirmek; Geliştirilmiş silvikültür yöntemleri, proje ve ormanları izleme için yönetim uygulamalarının geliştirilmesi; Orman kaynak haklarının dağılımı üzerinde çatışmaları çözmek için araçlar ve yöntemler geliştirmek.

Bileşen 3: Çevre Hizmetleri Ve Peyzaj Yönetimi

Bileşen 4: İklim Değişikliğine Uyum Ve Azaltım

Bileşen 5: Ormanlar Üzerinde Ticaret, Yatırım Ve Bunların İnsana Etkileri

Orman kaynaklarından ticaret yapanlar ve ormanlar üzerinde yatırım yapan için çalışmalar yürütür. Geçimleri ormanlara dayalı topluluklar için, bu konuda politikacılar ve arazi yöneticileri için ihtiyaç analizleri üretir. Araştırma temaları; Ormanla ilgili ticaret, yatırım süreçleri ve etkilerini anlama, Ormanlar üzerindeki ticaret ve yatırımların olumsuz etkilerini azaltmak ve yatırımın olumlu etkilerini geliştirmek için politika seçenekleri geliştirilmesi çalışmaları yürütür.

Değerlendirme; CIFOR Endonezya Orman Bakanlığı, Ormanlık Araştırma ve Geliştirme Ajansı (Forda), Enstitü, Ormanlık ve Tarım Üniversitesi, Sosyal İşbirliğin güçlendirici örgütler (Sendika), Ormanlık STK'ları ile desteklenmekte ve danışılmaktadır. CIFOR; ormanlar üzerindeki önemli programlar için 14 uluslararası örgüt ve sekreterliğin içinde bulunduğu Ormanlar Üzerine İşbirliği Ortaklığı (CPF)'na üyedir. Daha çok tropikal ormanlık çalışmalarıyla öne çıkmakta olup, Kongo Havzasında çalışmalar yürütmektedir.

4. 5. Greenpeace, (Yeşil barış)

Ağ Sayfası: (<http://www.greenpeace.org/turkey/tr/>); doğal kaynakları korunması için dünyanın her yerinde şekillenmiş bir küresel gruptur. Kırktan fazla ülkede şubeye ve Hollanda-Amsterdam'da uluslararası bir merkeze sahip çevreci sivil toplum kuruluşudur. Greenpeace amacının “Dünya'nın tüm çeşitliliği ile yaşamı ve besleme gücünü garantiye almak” olduğunu belirtir ve küresel ısınma, ormanların yok olması, aşırı avlanma, ticari balina avcılığı, genetik mühendisliği ve nükleer gibi dünya çapındaki sorunlardaki mücadelesine odaklanır. Greenpeace Türkiye (İstanbul) ofisi 1992 yılında etkin konuma geçmiştir.

Değerlendirme; Çalışmaları eylem odaklı ve faaliyetlerini tepki üzerine şekillendiren bir uluslararası kuruluştur. Çevre suçlarına karşı kampanyalar yürütür ve şiddet içermeyen doğrudan eylemlerle tanıklık ederek bu suçları basın aracılığıyla gündeme getirir. Gündem oluşturma çalışmalarıyla ünlü olan, eylem ve tepki teşekkülüdür.

4. 6. Küresel Çevre Fonu, (GEF)

Ağ Sayfası: (<http://www.gefsgp.net/>) Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Uluslararası Kuruluşlar, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik girişimleri 182 ülkede desteklemektedir. Uluslararası alanda bağımsız faaliyet gösteren kuruluş finansal destek sağlamakta Sürdürülebilir Orman Yönetimi, biyoçeşitlilik, iklim değişikliği, uluslararası sular, arazi bozulması, ozon tabakası sorunları, organik kirleticilerle ilgili projelere hibe sağlamaktadır.

Değerlendirme; Ülkemizde birçok projeye destek sağlamaktadır.

4. 7. Yale-Çevre 360

Ağ Sayfası: (<http://e360.yale.edu/aboutus.msp>) Ormanlık ve Çevre konularında online bir dergi yayınlayan, proje yada faaliyetlerde görüş, rapor, analiz hazırlayan ve küresel çevre sorunları ile ilgili bir tartışma ortamı oluşturmayı amaçlayan bir platformdur.

Değerlendirme; Bilim adamları, gazeteciler, çevreciler, akademisyenler, politika yapımcılar ve iş adamlarının üye olduğu; Yale Üniversitesinin öncülüğünde; finansmanını vakıfların yaptığı ormanlık ve çevre konularında düşünce platformudur. Düzenli olarak fasikül yayınlanır.

4. 8. Ormanlar Üzerine Hava Kirliliğinin Etkilerinin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Uluslararası İşbirliği Programı (ICP Ormanlar)

Ağ Sayfası: (www.vti.bund.de), Almanya- Hamburg'da ormanlar üzerindeki hava kirliliğinin olası olumsuz etkileri hakkında artan kamu bilinci nedeniyle kurulmuştur. Program; Avrupa için Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE); Uzun Menzilli Sınır Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi kapsamında 1985 yılında başlatıldı. Avrupa'daki orman durumunu izlemek için 6000 gözlem noktası Seviye-1 olarak; yaklaşık 500 gözlem noktası da Seviye-2 olarak izlenmektedir. Şu anda 41 ülke ICP Ormanlarına katılmaktadır.

Değerlendirme; belli bir proje için kurulmuş bir teşekküldür. Kısaca ormanların sağlığı üzerine araştırma yapmak üzere kurulan bir teşekküldür. Birçok proje için bir teşekkül mahiyetinde yönetim kurulmakta olup çalışmalarını yürütmektedirler. Örneğin; Akdeniz Model Orman Ağı (Model Orman ağı ya da MMFN), Akdeniz Ormanları Meseleleri Komitesi (SilvaMed), Plan Bleu, Akdeniz ve Ortadoğu Bölgesindeki Ormanlık Politikalarının İklim Değişikliğine Uyumu Projesi (MENA Proje),

4. 9. Amerikan Ormanlıklar Derneği (SAF)

Ağ Sayfası: (<http://www.safnet.org>) Amerikan Ormanlıklar (SAF); Birleşik Devletleri Ormanlık mesleğinin temsil eden ulusal bilim ve eğitim organizasyonudur. Gifford Pinchot tarafından 1900 yılında kurulan, o dünyada ormanlıklar için en büyük profesyonel bir toplumdur. Amerikan Ormanlıklar Derneği'nin misyonu ormanlık bilim, eğitim, teknoloji ve uygulama geliştirmek için; üyelerinin yetkinliklerini geliştirmek için; profesyonel mükemmellik kurmak ve, bilgi, beceri, ve korunması etik kullanımı mesleğinin sürekli sağlık ve kullanım orman ekosistemlerinin ve toplum yararına orman kaynaklarının şimdiki ve gelecekteki durumu sağlamak. SAF üyeleri doğal kaynak uzmanları kamu ve özel ortamlarda, araştırmacılar, CEO'lar, yöneticiler, eğitimciler ve öğrenciler bulunmaktadır. SAF Yapısı; SAF Delegeleri, SAF Konseyi, Orman Bilim ve Teknoloji Kurulu, Ulusal Öğrenci Meclisi, devlet toplumları, çalışma grupları ve ulusal ofisi dahil olmak üzere farklı organları içerir.

Değerlendirme; Farklı alt çalışma grupları oluşturulmuş ve Amerika Ormanlığı için çalışmaktadır. Ülkemizde bu dernek gibi ormanlık dernekleri mevcuttur.

4. 10. Ohio Nehri Vakfı (ORF)

Ağ Sayfası: (<http://ohioriverfdn.org>) bir grup vatandaş tarafından 2000 yılında kurulmuş, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Doğal kaynakların bozulmasına vatandaşların tepkisi kurulmuştur. ORF'nin amacı; bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık ve keyfi için, Ohio Nehri ve kollarının su kalitesi ve ekolojisini korumak ve geri kazanmaktır. ORF Nehir restorasyonu için teşviklerin yanı sıra, su kalitesinin korunması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için eğitim ve yönetim programları sunmaktadır. Ohio Nehri havzası içme suyu, rekreasyon ve ticaret kaynağıdır ve yaban hayatı yaşam alanı sağlar.

Değerlendirme; Sadece Amerika'da değil Afrika'da da Havza Yönetimi Sivil Toplum Kuruluşları olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak Kongo Havzası Orman Ortaklığı (CBFP) gönüllü bir multi-paydaş girişimi olarak dikkat çekmektedir (www.pfbc-cbfp.org). Bu ortaklık Afrika ülkelerinde, bağış kuruluşları, hükümetler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, bilimsel kuruluşlar ve özel sektör dahil olmak üzere 70 kuruluşu bir araya getirmiştir. CBFP Kongo Havzası'ndaki orman ekosistemlerinin korunması ve sürdürülebilir yönetimini teşvik etmek için, Orta Afrika Orman Komisyonu (COMIFAC) ile yakın ilişki içinde çalışır. Ülkemizde Havza Rehabilitasyon Projelerinin önemi ve özellikleri giderek artmakla beraber; havza projelerine sivil toplumun ve STK'ların destek olması sağlanması amacıyla Havza Teşekkülleri kurulabilir. Bunun yanında Havza Yönetim Heyetlerine destek sağlayacak STK niteliğinde Havza Teşekkülleri kurulabilir. Örneğin "Susurluk Havzası Değerlendirme Vakfı/Derneği/Birliği"... gibi bir teşekkül kurulabilir.

4. 11. Hindistan Ormancılık Araştırma ve Eğitim Konseyi (ICFRE)

Ağ Sayfası: (<http://www.icfre.org/>) Ulusal ormancılık araştırma sisteminin tepe noktasında olan Hint Konseyi ormancılığın tüm yönlerini kapsayan araştırma, planlama, eğitim ve yayım, tanıtım yapma ve koordinasyonunu üstlenmektedir. Hindistan Çevre Orman ve İklim değişikliği Bakanlığı ile çalışan özerk bir yapısı olan bir kuruluştur. Konsey; iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması, çölleşmeyle mücadele, kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve geliştirme gibi küresel kaygılar dahil olmak üzere sektörde ortaya çıkan sorunlar konseyin çalışma alanlarıdır. Konsey; Topikal orman yöneticileri tarafından, başarılı doğal kaynak yönetimi ile ilgili zorlukların üstesinden araştırmacı yeteneğini geliştirir. Ormancılık çalışmalarına olan kamu güvenini artırılması hedeflenmektedir.

ICFRE Amaçları: Taahhüt yardım, teşvik ve ormancılık eğitim, araştırma ve uygulamaları koordine etmek; Ormancılık ve ilgili bilimler için bir ulusal kütüphane ve bilgi merkezi geliştirmek ve korumak; Araştırma ormanları ve yaban hayatı ile ilgili genel bilgiler için bir Bilgi Merkezi gibi hareket etmek; Kitle iletişim araçları, görsel-ışitsel araçlar ve diğer iletişim yolları ile Ormancılık yayım programları geliştirmek; Ormancılık araştırma, eğitim

ve müttefik bilimler alanında danışmanlık hizmeti vermek; Bu hedeflere ulaşmak için gerekli görülen diğer işleri üstlenmek, olarak sıralanmıştır.

ICFRE sekiz Bölgesel Araştırma Enstitüleri ve milletin ormancılık araştırma ihtiyaçlarını karşılamak üzere ülkenin farklı biyo-coğrafik bölgelerinde bulunan dört Araştırma Merkezi bulunmaktadır.

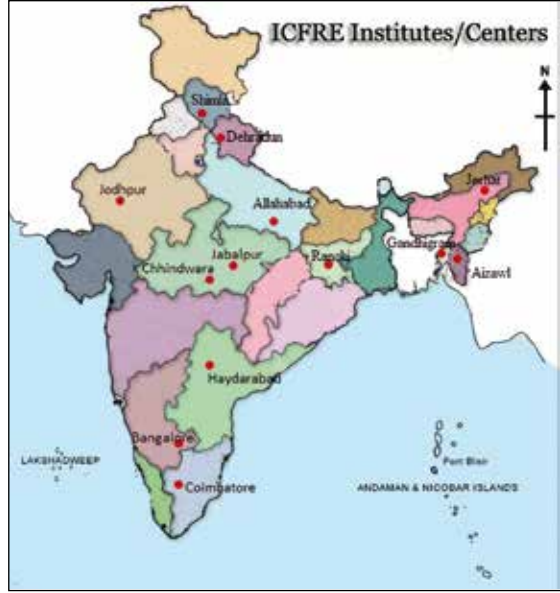
Konsey kapsamında Araştırma Enstitüleri şunlardır:

1. Orman Araştırma Enstitüsü (FRI), Dehradun
2. Orman Genetiği ve Ağaç Islahı Enstitüsü (IFGTB), Coimbatore
3. Ağaç Bilim ve Teknoloji Enstitüsü (IWST), Bangalore
4. Tropikal Orman Araştırma Enstitüsü (TFRI), Jabalpur
5. Yağmur Ormanı Araştırma Enstitüsü (RFRI), Jorhat
6. Kurak Orman Araştırma Enstitüsü (AFRI), Jodhpur
7. Himalaya Orman Araştırma Enstitüsü (HFRI), Shimla
8. Orman Verimlilik Enstitüsü (IFP), Ranchi

Konsey altında Gelişmiş araştırma merkezleri şunlardır:

1. Sosyal Ormancılık ve Çevre Rehabilitasyon Merkezi (CSFER), Allahabad
2. Ormancılık Araştırma ve İnsan Kaynakları Geliştirme Merkezi (CFRHRD), Chhindwara
3. Orman Araştırma Merkezi (FRC), Haydarabad
4. Bambu ve Rattans İleri Araştırma Merkezi (ARCBR), Aizawl

Değerlendirme; Birçok çalışma alanına ve çalışma disiplinine sahip olan bu konsey çok geniş bir coğrafya olan Hindistan Coğrafyasında ormancılık faaliyetlerini yürütmektedir. Ülkemizde Ormancılık konseyi şeklinde herhangi bir teşekkül bulunmamaktadır. Fakat konsey yerine yasal mevzuatta Birlik şeklinde ormancılık teşekkülü kurulabilir.

4. 12. ABD Ulusal Orman Vakfı (NFF)

Ağ Sayfası: (www.nationalforests.org) Ormanlık için işbirlikçi stratejiler geliştirerek bireyler, topluluklar, kuruluşlar ve ortakları ile binlerce üyesi mevcuttur. Ormanlar, su havzaları, yaban hayatı ve eğlence kaynakları için somut koruma stratejileri üretmektedir. Ulusal Orman Vakfı Web sitesinden yayınlar, e-bültenler ve özel etkinlikler de dahil olmak üzere, birçok yönden halk ve kurumlar ile iletişim halindedir. Vakıf özellikle ağaç dikme açısından hayırseverliği teşvik etmek, Ağaç dikme Programı ve Karbon Sermaye Fonu oluşturmak; Ormanlık Şurası için Ulusal Orman Konseyi oluşturmak; Ormanlık için diğer Sponsorluklar oluşturmak gayesini gütmektedir.

Değerlendirme; Ağaç dikme Programı ve Karbon Sermaye Fonu oluşturmasıyla dikkat çekmektedir. Ağaç dikme programına kişisel, toplumsal ve kurumsal sponsorluk ve hayırseverlik için fırsatlar sunmaktadır.

4. 13. Birleşmiş Milletler Ormanlık Formu (UNFF)

Ağ Sayfası: (<http://www.un.org/esa/forests/>) Birleşmiş Milletler nezdinde nezdinde iki temel organdan birisidir. Birleşmiş Milletler Ormanlık Forumu (UNFF) 2000 yılı Ekim ayında, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) kararı ile tüm orman türlerinin yönetimi, korunması ve sürdürülebilir gelişiminin teşvik edilmesi ve bu bağlamda uzun vadede siyasi taahhüdün güçlendirilmesi hedefleri doğrultusunda bağlı bir kuruluş olarak Birleşmiş Milletler Ormanlık Forumunu kurmuştur. Forum, evrensel bir üyelik sunmakta olup, Birleşmiş Milletler Üye Devletleri ve uzmanlaşmış kişi ve kurumlardan oluşmaktadır.

Değerlendirme; ormanlığın üst kuruluşu şeklinde Birleşmiş Milletlerin organı şeklinde çalışır.

4. 14. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

Ağ Sayfası: (www.fao.org); FAO, açlığı yok etmek ve beslenme şartlarını iyileştirmek amacıyla 1943'te kurulan ve 1946'da Birleşmiş Milletler'in uzmanlık kuruluşu haline gelen bir örgüttür. (Afrika, Asya, Latin Amerika Karayipler) ile birçok alt bölge afisi ile projelere destek vermektedir. Açlığa karşı mücadelede çok yönlü etkinlikleri vardır. Hükümet ve teknik kuruluşların tarımı, ormanlığı ve balıkçılığı geliştirme projelerine aracı ve yardımcı olur. Bu tip konularda ülkeler düzeyinde teknik yardımlar sağlar. Eğitsel projeler geliştirerek, araştırmalar yapar ve seminerler verir. Dünyadaki tarımsal ürünlerin üretimi, tüketimi, ticareti ve depolanması, tabii kaynakların geliştirilmesi, ağaçlandırma gibi konularda danışmanlık yaparak istatistikleri bültenler halinde yayınlar.

FAO'nun merkezi Roma'dadır. Buna bağlı olarak dünyada yayılmış çok sayıda büroları mevcuttur. 1960'lardan sonra çalışmalarını, daha çok tarım ürünlerinin geliştirilmesi ve protein eksikliğinin giderilmesi konularında yoğunlaştırmıştır. BM ülkelerinin çoğu FAO'nun üyesidir.

FAO Gıda ve Tarım Örgütü; Birleşmiş Milletlerin nezrinde iki temel organdan birisidir(diğeri UNFF'dir). Dünya Ormanlık Kongresi(WFC) ve Ormanlık Komitesi (COFO) ana ormanlık toplantılarını yürütür. Dünya Ormanlık Kongresi beş yılda bir değişik ülkelerde toplanır. Dünya Ormanlık Kongrelerinde kamu sektörü, özel sektör, üniversiteler vb tüm sektör temsilcileri ile "Ormanlık konusunda dünya nereye gidiyor?" sorusuna cevap aranmaktadır. XII. Dünya Ormanlık Kongresi Arjantin-Buenos Aires'te 2009 yılında düzenlenmiştir. Bu kongrelerde; teknik ve akademik toplantılardan oluşmakta ve ormanlık alanında önemli buluşlar, önemli gelişmeler önemli yaklaşımlar sunulmaktadır.

Ormanlık Komitesi, 21. Toplantısı Eylül 2012'de yapılmış olup iki yılda bir genel olarak FAO'nun merkezi Roma'da toplanır.

Afrika		Asya	Latın Amerika ve Karayipler
Kuzey Afrika	Doğu Afrika	BDİ	Karayipler
Cezayir	Burundi	Ermenistan NEW	Küba
Mısır	Cibuti NEW	Azerbaycan	Dominiik Cumhuriyeti
Libya NEW	Entre	Georgia NEW	Haiti
Fas	Etiyopya	Kazakistan	Orta Amerika
Tunus	Kenya NEW	Kırgızistan	Kostanka
Batı Afrika	Ruanda	Tacikistan NEW	El Galvador
Benin	Somali NEW	Türkmenistan	Guatemala
Burkina Faso	Güney Sudan NEW	Özbekistan	Honduras
Cape Verde	Sudan NEW	Uzak Doğu	Mekiko
Çad	Uganda NEW	Bangladeş	Nikaragua
Fildişi Sahili	Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti NEW	Butan NEW	Panama
Gambiya	Güney Afrika	Kamboçya	Güney Amerika
Gana	Tiflik doküma	Çin	Arjantin
Gine	Botswana	Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti	Bolivya
Gine-Bissau	Lesoto	Hindistan	Brazilya
Liberya	Madagaskar NEW	Endonezya	İşik
Mali NEW	Malawi	Japonya NEW	Kolombiya
Montanya	Mauritius	Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti NEW	Ekvador
Nijer	Mozambik NEW	Malezya NEW	Griyana
Nijerya	Namibiya	Maldivler NEW	Paraguay
Senegal	Güney Afrika	Moğolistan NEW	Peru
Sierra Leone	Svaziland	Myanmar NEW	Uruguay
Togo	Zambiya	Nepal NEW	Venezuela
Orta Afrika	Zimbabve	Pakistan	Avrupa ve Okyanusya
Kamerun		Filipinler	Belarus
Orta Afrika Cumhuriyeti		Kore Cumhuriyeti NEW	Moldova Cumhuriyeti
Kongo NEW		Sri Lanka	Rusya Federasyonu
Demokratik Kongo Cumhuriyeti		Tayland NEW	Ukrayna
Ekvator Ginesi NEW		Doğu Timor NEW	
Gabon NEW		Viet Nam	
		Yakın Doğu	
		Afganistan	
		Iran (İslam Cumhuriyeti)	
		Irak	
		Ürdün	
		Lübnan	
		Suudi Arabistan	
		Suriye Arap Cumhuriyeti	
		Türkiye	
		Yemen NEW	

4. 15. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye’de Ormanlık Teşekkülleri Kırış ve Ark. (2009)² tarafından incelenmiş ve çalışma alanları ve kuruluş yılları belirtilmiştir. Ülkemizde Dernek, Oda, Sendika, vakıf şeklinde ormanlık teşekkülleri mevcuttur. Fakat henüz ormanlık için birlik şeklinde herhangi bir teşekkül bulunmamaktadır. Uluslararası alanda çalışma alanı olan veya yurtdışında şubesi olan herhangi bir ormanlık teşekkülü bulunmamaktadır.

Orman İşletme Şeflerinin aktif katılım sağlayacağı bir teşekkül bulunmamaktadır. Birçok dernek ve STK Ankara merkezli bir yönetim sergilemektedir. Fakat taşranın, uygulayıcıların yani diğer bir ifadeyle orman işletme şeflerinin düşüncelerini merkeze aktarabilecek, gerçekten de özgür düşünebilen ve faaliyetlerini yapabilen bir teşekkül bulunmamaktadır.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Mart 2003’te “STK Eğitim ve Araştırma Birimi” oluşturmuştur (www.stk.bilgi.edu.tr). Türkiye’de ilk defa bir üniversite bünyesinde kurulan birim, STK’ların etkin çalışma sorununun çözümüne ve çoğulcu demokraside STK’ların rolünün güçlendirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Ormancılarının sanatsal ve sportif alanlarda dayanışmasını sağlayan bir teşekkül (Ormanlık Sanatkârları Derneği, ..gibi), Odun Üretimi yapan Kesimcilerin ve mütahitlerin içinde bulunduğu Ormanlık Teşekkülü (Orman Kesimcileri Tahtacıları Derneği..gibi), Oduna dayalı teknolojiler hakkında bir Ormanlık Teşekkülü(Odun ve Ormanlık Teknolojileri Derneği...gibi), Özel Ağaçlandırma Yapan kişilerce oluşturulan bir Ormanlık Teşekkülü (Özel Orman ve Özel Ağaçlandırma Sahipleri Derneği...gibi), Özel Orman sahipleri için bir Ormanlık Teşekkülü, projeye dayalı birliktelik halindeki Ormanlık Teşekkülü (Ceyhan ve Seyhan Projeleri Birliği...gibi), Havzaların Sürdürülebilir Yönetimi konusunda (Susurluk Havzası Araştırma Geliştirme ve Planlama Vakfı) Ormanlık Teşekkülü Ülkemiz için gerekli alt teşekküllerdir.

Ülkemizde yukarıda da belirtildiği gibi (CGIAR Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu ve Konsorsiyumu; ICFRE Hindistan Ormanlık Araştırma ve Eğitim Konseyi... gibi) Konsorsiyum veya Konsey şeklinde çalışma alanında sınır tanımayan Ormanlık Teşekkülü oluşturulmalıdır. Ülkemizin bölgesinde ve uluslararası ormanlık açısından giderek artan önemi ve etkinliğine STK açısından değer katacak bir Uluslararası Ormanlık Teşekkülü oluşturulmalıdır. Bunun en önemli örnekleri amaçları ve kısaca yapıları ile beraber değerlendirmeler yapılarak yukarıda verilmiştir. Ülkemizde “Kıtalararası Ormancılar Birliği” kurulması gerektiği kanaati ile “Bazı Uluslararası Ve Ulusal Ormanlık Teşekkülleri” konulu araştırma raporunun ormanlığımıza faydalı olmasını temenni ederim.

² Kırış R., Çetiner Ş., Gülenay S., Ormanlı Sivil Toplum Kuruluşları, II. Ormanlıkta Sosyo Ekonomik Sorunlar Kongresi, 21 Şubat 2009, Isparta

Bölüm-5

ÇÖLLEŞME KONUSUNDA ARAŞTIRMA MERKEZLERİ

Mustafa ÇETİN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü; Uzman Yardımcısı/ Orman Yüksek Mühendisi
İletişim: cetin516@gmail.com

Ülkemizde çölleşme konusunda araştırma ve geliştirmeler henüz yeni başlamıştır. Bunun yanında konu hakkında uluslararası birçok çalışma yapılmakta ve daha önce bu konuda bir çok uluslararası anlaşmayla yükümlülük kabul edilmiştir.

Ülkemizin Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) kapsamında ülkesel koordinasyonu sağlamak üzere Ulusal Çölleşme ile Mücadele Koordinasyon Birimi Sekreteryasını “Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü” yürütmektedir. Genel Müdürlük Çölleşme ile Mücadele kapsamında ulusal/uluslararası düzeyde proje hazırlamak ve yürütmekte ayrıca kendi konularında bilgi düzeyini yükseltmek, ulusal ve uluslararası projeleri ve faaliyetleri geliştirmek için Üniversite, Özel Sektör, STK ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla İşbirliği gerçekleştirmektedir.

5. 1. Fransa Çölleşme Araştırma Merkezi ve Komitesi

<http://www.csf-desertification.org/>

1997 yılı Eylül ayında kurulan, Fransız Çölleşme Bilimsel Komitesi (CSFD) çölleşmeyle mücadele konusunda Birleşmiş Milletler Sözleşmesinden sorumlu bir kuruluştur. Sorumlu Bakanlık, farklı disiplinlerden kilit kurumların üyeleri ve Fransada üniversitelerden akademisyenlerin birleştiği bir kuruluştur. Çalışma Grubu CSFD; Dışişleri ve Avrupa İşleri Bakanlığı (2007 yılına kadar DGCID), Ekoloji, Enerji, Sürdürülebilir Kalkınma ve Deniz Bakanlığı ve Ajans Fransız Kalkınma Ajansı (AFD) ve Araştırma Bakanlığının katkılarının bir parçasıdır.

5. 2. İtalya Çölleşme Araştırma Merkezi

<http://nrd.uniss.it>

Çölleşme Araştırma Merkezi (Nucleo di ricerca sulla Desertificazione - NRD) Sassari Üniversitesinin bir Araştırma Merkezi'dir. Akdeniz bölgesinde birçok araştırma ve çalışmalar "çölleşme ve çevresel bozulma" açısından izlenmektedir. (9 Haziran 2000). NRD; Sassari Üniversitesinden 35 araştırmacı ile beraber çölleşme ve arazi bozulmasının fiziksel, biyolojik ve sosyo-ekonomik yönlerine odaklanarak araştırmalar yapmakta, özellikle ulusal ve uluslararası araştırma projeleri yürütmektedir.

Bölüm-6

HAVZALARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ KONUSUNDA ORMANCILIK SİVİL TOPLUM KURULUŞU¹

Mustafa ÇETİN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü; Uzman Yardımcısı/ Orman Yüksek Mühendisi
İletişim: cetin516@gmail.com

Özet

Entegre Havza Rehabilitasyon Projeleri Dünyada ve Türkiye’de sürdürülebilir arazi yönetimi ve rehabilitasyonu ile toplum temelli kırsal kalkınma hedeflerine ulaştırmakta ivme kazandırmıştır. Bunun yanında binlerce yıldır Su etrafında şekillenen yerleşim yerleri suyun önemini ve insan yaşamına katkısını dahada günyüzüne çıkarır. Türkiye’nin yaptığı havza projelerinde toplum temelli oluşu ile dikkat çekmektedir. Fakat Sivil Toplum Kuruluşlarının bu katılımcı yaklaşımda rolü daha da arttırılmalıdır.

Bu çalışmada dünyada dikkat çeken bazı havzaların sürdürülebilir yönetimi ve sürdürülebilir arazi yönetimi konusunda Ormançılık Sivil Toplum Kuruluşlarından örnekler verilecektir. Türkiye’de mümkün olabilecek Sivil Toplum Kuruluşları üzerine hazırlanan bu çalışma havzalarda ormançılık ve Sürdürülebilir Arazi Yönetimi konusunda Sivil toplumun geliştirilmesi anlamında önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Havzalar, Arazi, STK, Kalkınma, Ormançılık, Proje

¹ Bu çalışma Çankırı,10-12 Eylül 2014 tarihli Havza Yönetimi Sempozyumu’nda yayımlanmıştır.

6. 1. Giriş

Sivil Toplum Kuruluşu; herhangi bir konuda, benzer fikir yapısına sahip kişilerin bir araya gelerek mevcut problemleri çözmek adına, projeler üreten ve kar amacı gütmeyen bir kurumsal kimliğe sahip olan oluşumlardır. Sivil Toplum Kuruluşları topluma yararlı bir hizmet geliştirmek için kurulmuş ilgili mevzuata göre kurulmuş ve belirli mevzuatı olan yasal topluluklardır ve topluma, diğer kişilere, çevreye veya diğer canlıları hizmet edip yardım etmek için kurulmuşlardır.

Sivil Toplum Kuruluşu tanımı ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Örneğin sivil toplum sektörü ABD’de de hükümet dışı sektör (NGO, non-governmental organisation) veya kar amacı gütmeyen sektör (non-profit sector) olarak kullanılırken, İngiltere’de kimi zaman gönüllü sektör (voluntary), kimi zaman ise gönüllü ve topluluk sektörü (voluntary and community sector) olarak ifade edilmektedir. Bunun yanında Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, toplum yararı doğrultusunda sorumluluk üstlenen, resmi makamlar ile yurttaşlar arasında aracı işlevi gören bütün örgütsel yapılanmaları Sivil Toplum Kuruluşları (STK) olarak kabul etmektedir. AB’nin tanımına göre bütün ekonomik, toplumsal ve meslek kuruluşları bu kapsama girmektedir.

Türkiye’deki STK’lar ile diğer ülkelerdeki STK’ya karşılık gelen terimler işlev, yapı ve etkinlik bakımından birebir örtüşmemekte, Türkiye’de hükümet dışı kuruluşları adlandırmak için daha çok Sivil Toplum Kuruluşları kavramı kullanılmaktadır. STK’lar çoğu zaman sivil toplum örgütleri (STÖ) ve gönüllü teşekküller (GT), demokratik kitle örgütleri, üçüncü sektör, yönetim dışı örgütler gibi farklı isimlerle anılmaktadır. Türkiye’de STK denilince; “dernekler, vakıflar, kamu yararına çalışan kuruluşlar, meslek odaları, yerel ve meslek birlikleri, kooperatifler, sendikalar, federasyonlar, konfederasyonlar, yurttaş girişimleri ve platformları” kapsamaktadır (URL-1). Demokratik ülkelerde yasama, yürütme, yargı, medyadan sonra beşinci güç olarak STK olduğu dile getirilmektedir. Bunun yanında Türkiye’de STK çerçevesi tartışılmaktadır. Hukuki ve sosyolojik tanımlarla Hükümet Dışı Örgüt (NGO) tanımı ile Sivil Toplum Kuruluşları (STK) arasında kalınmakta meslek odaları, kooperatifler, sendikalar sayılmamaktadır. Diğer yandan altın günü yapan kadınlar, facebook gruplarının da sayılacağı dile getirilmektedir. Bu tartışmalar “kamu yararının olması, sivil ilişkiler olması, gönüllü katılım olması” gibi ana eksenler üzerinden de tartışılmaktadır. Bu konunun birinci derecede STK ve ikinci derecede STK olmak üzere ikiye ayırmak suretiyle çözülebileceği savunulabilir.

Türkiye’de dernekler ve vakıflar en önemli STK olarak bilinmektedir. Yaklaşık 102829 dernek, 5 bin kadar vakıf, yüzlerce birlik ve odaları, kooperatifler, sendikalar gibi STK kapsamına giren her bir oluşum, ayrı yasal çerçeveler altında düzenlenmektedir. STK’lara ait mevzuat ve diğer güncel bilgiler için ilgili kurumlar şu şekilde dile getirilebilir; a) Dernekler ve Birlikler için İçişleri Bakanlığı-Dernekler Dairesi Başkanlığı (www.dernekler.gov.tr), b) Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü (www.vgm.gov.tr), c) Sendikalar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (www.csgb.gov.tr), d) Mühendis ve Mimar Odaları için Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (www.tmmob.org.tr), e) Kooperatifler için Gümrük ve

Ticaret Bakanlığı- Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü (www.koop.gtb.gov.tr) ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Tarım Reformu Genel Müdürlüğü bünyesindedir.

Sivil Toplum Kuruluşları Bölgesel Kalkınma Ajanslarından, TİKA'dan, Üniversitelerden, Resmi Kuruluşlardan, Tanıtma Fonundan proje fonu, eğitim ve araştırma-geliştirme desteği alabilmektedir. Bunun yanında bazı STK'lar da kendi aralarındaki birlik ve işbirliği için projelere fon sağlamakta, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği, Yeşilay, REC Türkiye gibi başka kurumlar da tercihen projelere hibe veya kredi verebilmektedir.

Kuruluş konuları ve yasal statüleri farklılıklar gösterse de hepsinin dayandığı temel "Birlikten Güç Doğar" ilkesidir. Sivil Toplum Örgütleri; amaçları doğrultusunda projeler, yayınlar, etkinlikler, toplantılar, lobi çalışmaları gibi çalışmalar yürütür, üyeleri ikna ve eylemlerle çalışır, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle kabul eder, kar amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar veya üyelik ödemeleri ile sağlamaktadır.

Bu çalışmada ormancılık faaliyet ve projelerini yapan STK'lara "ormancılık Sivil Toplum Kuruluşu" denilmiş özellikle arazide, ormanda yada ormancılık birimlerinde ve diğer kişilere ormancılık proje ve çalışmaları yapmayan STK'lara yer verilmemiştir. Türkiye'de Ormancılık STK'larıyla ilgili araştırmalardan bahsedildikten sonra dünyada dikkat çeken bazı havzaların sürdürülebilir yönetimi ve sürdürülebilir arazi yönetimi konusunda Ormancılık Sivil Toplum Kuruluşlarından örnekler verilecektir. Türkiye'de mümkün olabilecek Sivil Toplum Kuruluşları üzerine hazırlanan bu çalışma havzalarda ormancılık ve sürdürülebilir arazi yönetimi konusunda sivil toplumun geliştirilmesi anlamında önemlidir.

6. 2. Türkiye’de Ormancılık Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlgili Araştırmalar

Kırış ve Ark., (2009)’da yaptıkları araştırmaya göre Türkiye’de bulunan Ormancılık ve Ormancı Sivil Toplum Kuruluşlarını araştırmışlardır. Bu çalışmaya göre Ormancılık STK’ları olarak Orman Mühendisleri Odası (OMO, www.ormuh.org.tr), Türkiye Ormancılar Derneği (TOD, www.tod-tr.org), Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği (YTOD, www.yesilturkiye.org.tr), Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunlarını Araştırma Derneği (www.kirsalcevre.org.tr), Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (ORKOOP, www.orkoop.org.tr), Ege Orman Vakfı (www.egeorman.org.tr), Tema Vakfı (www.tema.org.tr), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK, www.turcek.org.tr), Doğa ve Çevre Vakfı (DOÇEV, www.docev.org.tr), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD, www.ttkder.org.tr) gösterilmiştir. Ayrıca özel orman sahiplerinin bir STK kurabileceği önerisinde bulunmuştur.

Şekil 1. Türkiye’de Ormancılık Sivil Toplum Kuruluşlarının Amblemleriyle Gösterimi

Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), “Gönüllü Kuruluşlar Toplantıları” olarak hazırladığı kitaplarda (TÇV, 1994 ve 1995) güncellenmesi gereken Ormancı STK’lara ait bilgilere yer vermiştir. Bunun yanında bazı Sivil Toplum Kuruluşlarından 37 kadar STK, Ankara merkezli “Türkiye Tarım, Ormancılık, Gıda ve Çevre Platformu-TÜRÇEP” adıyla bir araya gelmiştir (www.buğday.org, 18.08.2004). Bazı ormancılık STK’ları TÜRÇEP üyesidir. Akesen vd., (2003)’de yaptıkları çalışmada ormancılıkta katılım, ilgi/çıkar grupları, sorunları ve öneriler incelenmiştir. Bu çalışmaya göre Ormancılığın temel boyutları ile ilgilenen pek çok gönüllü kuruluş bulunmakta, söz konusu kuruluşların nitelikleri ve çalışma sistemlerinin etkinliği ile ilgili tatmin edici bir çalışma bulunmamaktadır. Aralarında gerçekten saygı duyulacak etkinlikler yürütenler olduğu gibi, pek çoğunun neredeyse bir moda akımı gibi oluştukları söylenebilir, denilmiştir.

Çağlar, (2005)’de yaptığı çalışmada Sivil Toplum Kuruluşlarını Gönüllü Kuruluşlar, Meslek Kuruluşları ve Ekonomik Amaçlı Kuruluşlar olarak sınıflandırmıştır. Bunun yanında

Şekil 2. Havzalarda Sürdürülebilir Arazi Yönetimi ve Rehabilitasyonu için Sivil Toplum Kuruluşları Geliştirilmelidir.

Türkiye’de STK’ların etkinlik düzeylerini yükseltebilecek birliktelikleri oluşturma becerisi yeterince gelişmediğini savunarak STK’ların doğa koruma alanında çoğunlukla yarışmacı ve kimi durumlarda da çatışmacı ilişkiler içerisinde olduğunu dile getirmiştir. 1980’li yıllarda Türkiye’de de egemenleşen ekonomik, toplumsal ve kültürel ilişkilerin biçimlendirdiği değer yargıları STK’ları katılcılaştırılmış ve taşeronlaştırılmıştır, denilmiştir.

Özellikle son yıllarda çeşitli ülkelerarası kuruluşlar hem kamu kurum ve kuruluşlarına, hem de STK’lara sağladıkları proje destekleri değişme ve gelişmeleri yönlendirebilecek etkinlik düzeyine ulaşmıştır. STK’ların bu çabalara katkıda bulunması isteniyorsa hem kamuda, hem de STK’larda işbirliğini kolaylaştırıcı kültür ve davranış biçimlerinin oluşturulması zorunludur. Geray (1999)’da yaptığı çalışmada genel olarak Sivil Toplum Kuruluşlarının amaca uygunluk, gönüllü çalışma, ülkeye fayda, yeterlilik gibi durumlarını araştırmış ve STK’ların etik yönünden değerlendirmelerde bulunmuştur.

6. 3. Dünya’da ve Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Bazı Özellikleri

Devlet sosyal politikaların tasarlanması gerekli hukuki altyapının oluşturulması “refah toplumu hedefi” gereği sağlık, barınma, eğitim, sosyal güvenlik ve kişisel sosyal hizmetler gibi temel sosyal hizmetler alanlarıyla ilgilenmektedir. Bunu gelenekçi yaklaşımla kamu ve kurumları eliyle görev bilir. Bunun yanında aile, sivil toplum örgütleri ve piyasa gibi aktörler veya kurumlar tarafından dışarıdan da sağlanabileceği ve geliştirilebileceği iddiası, sosyal politikanın kapsamının genişlemesine neden olmuştur (Coffey, 2004).

Sivil Toplum Kuruluşları az gelişmiş ülkelerde genellikle toplumun küçük yada coğrafi olarak belli bir kesimine yönelik gıda, sağlık, barınma alanlarında mütevazı toplumsal projeler yürüttükleri görülmektedir. Temel yoksunluk alanlarıyla mücadeledeki bu parçalı yapılanma ülke geliştikçe ve kapasite arttıkça daha merkezi bir hal almakta kapsamı genişlemektedir.

Gelişmiş ülkelerdeyse STK'ların hizmetlerinin ülke sınırlarını aştığı ve hatta ülkeler üstü bir yapıya kavuştukları böylece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru faaliyetlerini genişlettikleri görülmektedir. Bunun yanında gelişmiş ülkelere de bakıldığında STK'lar ikame değil, tamamlayıcılık ve işbirliği rolleri ile hizmet verdikleri görülmektedir. Örneğin kar amacı gütmeyen STK'ların önemini erken fark eden ülkelere biri olan İngiltere'de bile devlet hâkim konumunu devam ettirmektedir. Almanya'da da bu şekilde nerdeyse finansmanın yarısı devlet tarafından sağlanırken hizmetlerin sunumu ise STK'lar ile işbirliği ile yerine getirilmektedir (Özdemir, 2004). Devlet mülk ve hizmetleriyle vakıf devleti konumundaki Osmanlı'da birçok hizmetini önemli bir STK olan vakıflar sayesinde yapmıştır. Osmanlı Döneminde, "Kuşlara Pirinç, Hayvanlara Gıda ve Su Verilmesi Vakfı" gibi çok sayıda vakıf olduğu ve Osmanlı'nın bir vakıf devleti olduğu görülmektedir.

Avrupa Komisyonu Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu'na göre Sivil toplum konusunda; "Türkiye'de giderek gelişen aktif bir sivil toplum bulunmaktadır; İçişleri Bakanlığının dernekler mevzuatını, Avrupa standartlarına uygun olarak, sivil toplum örgütlerinin finansman sağlamasını kolaylaştırmasına ve örgütlenme özgürlüğünü teminat altına almasına ihtiyaç vardır. Yasal çerçeve, Sivil Toplum Kuruluşlarının işleyişini engellemektedir ve aşırı bürokrasi sivil toplum katılımı konusunda sıkça cesaret kırıcı olmaktadır. STK'ların isteklerini duyuracakları ve politika yapımında yer alacakları yapısal katılımcı mekanizmalar bulunmamaktadır; bunun yerine yaklaşımlar ad hoc (amaca özel geçici çözüm) temelli olmakta ve tüm karar alma döngüsü (uygulamanın izlenmesi dâhil) yerine sıklıkla bu döngünün belirli aşamaları ile sınırlı kalmaktadır. Dernekler ve vakıflar mevzuatı, dernekleri daha da güçlendirecek şekilde uygulanmalıdır. Hali hazırda, cezalar ve denetim konularında sorunlar ortaya çıkmaktadır. İlgili diğer mevzuat, STK'lar karşısında sınırlayıcı biçimde yorumlanmaya devam etmektedir. STK'ların mali ortamı, özel bağışlara ve sponsorluğa yönelik vergi ve diğer konulardaki yetersiz teşviklerden ibaret olup, bu durum STK'ların çoğunu kamu projesi hibelerine (genellikle uluslararası nitelikli) bağımlı kılmaktadır. STK'lara yönelik kamu fonları yeterince şeffaf ve kurallara dayalı değildir. Kamu fonları, STK'lara bakanlıklar ve proje ortaklığı mekanizmaları aracılığıyla tahsis edilmekte olup, nadiren hibe tahsisatı veya hizmet sözleşmeleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Bakanlar Kurulu kararı ile çok kısıtlı sayıda STK'ya vergi muafiyeti ve kamu yararı statüsü verilmektedir. Sosyal teşebbüsler, mevzuatta ayrı bir tüzel kişilik olarak tanımlanmamıştır. STK'ların lobicilik güçlerini artırmaları ve Türk toplumunun ilgisini çekmeleri için desteğe ihtiyaçları vardır. AB-Türkiye Sivil Toplum Diyalogu programları devam etmekte olup, bugüne kadar Türkiye'deki 1.600 STK'yı kapsamıştır. Bu programlar sivil toplumun gelişmesine ve yerel düzeyde STK'ların çok daha fazla tanınmasına katkı sağlamış ve münferit STK'ların kapasitelerinin, ortaklıklarının ve görünürlüklerinin artırılmasına yardımcı olmuştur. Programların AB ve Türk STK'ları arasındaki sürdürülebilir diyalogo gerçek anlamda teşvik etmesi için daha fazla çabaya ihtiyaç vardır."

6. 4. Türkiye’den ve Dünya’dan Örnekleriyle Havza Sivil Toplum Kuruluşları

Tarih boyunca akarsu boylarında gelişen kentler, buldukları havzada aynı hayat kaynağından beslenmiş ve benzer bir kültür oluşturmuşlardır. Aynı havzada yaşayan toplulukların kültürel özellikleri birbirine benzemektedir. Nehir etrafında şekillenen kültürler ve yerleşim yerleri binlerce yıl yaşamışlardır. Türkiye’de Toplamda 25 büyük havza bulunmaktadır. Bunlar; Ergene, Marmara, Susurluk, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Batı Akdeniz, Antalya, Burdur, Akarçay, Sakarya, Batı Karadeniz, Yeşilirmak, Kızılırmak, Konya, Doğu Akdeniz, Seyhan, Asi, Ceyhan, Fırat Dicle, Doğu Karadeniz, Çoruh, Aras, Van Gölü havzası olarak isimlendirilmiştir.

Türkiye Doğu Anadolu Havza Islahı Projesi katılımcı planlamayı mikro havza seviyesinde başarıyla uygulamıştır. Proje, çiftçilerin problemleri algılayışını tartışmayı, muhtemel çözümler üzerinde anlaşmaya temel oluşturan bir dizi uygulama seçenekleri ve tecrübelerden edinilen dersleri ve uyarlamalı araştırma ve demonstrasyonların (yayım faaliyetlerinin) sonuçlarını içeren bir etkileşimli mikro havza planlama aracını, bir “Çiftçi Merkezli, Problem-Sor-Sapta-Çöz” yaklaşım kullanarak geliştirmiştir. Mikro havzadaki her köye ait planlar, mikro havza planları ve bütçe taleplerinin yapı taşlarını oluşturmuştur. Proje, kaliteye odaklanmış, dikkate değer biçimde esneklik sergilemiş ve yaptıkça-öğren yaklaşımı uygulamıştır (Daeghouth vd., 2008).

Havzaların korunması ve sürdürülebilir yönetimi konusunda özellikle gelişmiş ülkelerde birçok Sivil Toplum Kuruluşu olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türkiye’de de özellikle orman köylüsü başta olmak üzere kırsaldaki halkın kalkınmasına yönelik STK’lar faaliyete geçmektedir. Bazı kuruluşların havzalarda kalkınmaya yönelik havza birlikleri kurdukları bilinmektedir.

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) havza birliklerini oluşturmuştur. Bu havza birlikleri ile havzalardaki küçük büyük yerleşmelerin, ortak doğal ve kültürel özellikler çerçevesinde bir araya gelerek kalkınması için güç birliği yapmasını öngörmektedir. Havza birliklerinin amacı; doğal ve kültürel birikimler konusunda yerel inisiyatiflerin ve yerel yönetimlerin harekete geçmesini sağlamak, belirlenen öncelikler doğrultusunda ‘süreklilik’ ve yeni ‘dayanışma’ ortamları ile planlama ve koordinasyonu gerçekleştirmek, havzaya özgü değerleri ve gelenekleri de ekonomiye kazandırmak, doğal-tarihsel-kültürel değerlerin korunmasına bağlı kalkınma modelini tüm havzaya yaymak olarak özetlenmiştir. Bu Havza birliklerine yönelik ilk adımlar, Antalya’nın Akseki-İbradı yöresinde atılmış Elmalı-Kaş-Finike Havzası’nda bir dizi çalışma gerçekleştirip bu deneyimlerle diğer havza birlikleri hayata geçirilmiştir. Büyük Menderes Havzası Çevre Koruma Birliği Şubat 2008’de; Batı Karadeniz Kalkınma Birliği (BAKAB) ise 2009’da kurulmuş ve Yukarı Çoruh, Arpaçay, Yukarı Fırat, Kızılırmak, Göksu-Ergene havzalarında birliklerin kuruluş çalışmaları da yürütülmekte olduğu belirtilmiştir. Küçük Menderes Havzası Koruma Birliği Kasım 2000’de çalışmaya başlamıştır. İzmir Valiliği, yöre belediyeleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Orman Bölge Müdürlüğü’nün teknik, İzmir Valiliği ve İçişleri Bakanlığı’nın mali desteğiyle yürütüldüğü belirtilmiştir. Birlik çalışmaları Birgi’de bulunan Küçük Menderes Araştırmaları Merkezi (KÜMAR) aracılığıyla yürütülmektedir (www.cekulvakfi.org.tr).

Kelkit Havzası Kalkınma Birliği; Kelkit Havzası bölgesinde gelir getirici, göçü azaltıcı, diğer bölgelerle gelişmişlik farklılığını azaltıcı faaliyetler ve projeler için kamu ve özel kuruluşlar ile iş birliği yapmakta; havza kaynaklarının ayrıntılı araştırılmasının ardından ekonomi, kültür, orman, tarım, eğitim, sağlık, turizm alanlarında somut sonuçlara ulaşan projeler gerçekleştirme amaçındadır. Bölgenin doğal ve kültürel zenginleri ile bölge kalkınmasına katkıda bulunmak amaçlarıyla birlik başkanlığını Tokat Valisi’nin yaptığı ve Giresun, Erzincan, Gümüşhane ve Sivas’tan valilik ve Özel İdare Genel Sekreterliğinden üst düzey yetkililerin yönetiminde olduğu 2003 yılında kurulan Kalkınma Birliğidir. Birlik 30 kadar kültürel miras projesinin uygulanması ve yönetilmesinde yerel ortaklara destek verilmiştir (URL-5).

‘Gediz Kuş Cenneti Koruma ve Geliştirme Birliği’ bu konuda doğa koruma alanında Türkiye’de sayılabilecek az sayıdaki “Havza Sivil Toplum Kuruluşu” olarak bilinmektedir. Fakat Türkiye’de genel olarak bakıldığında doğa koruma ve yaban hayatı çalışma ve ilgi alanlarında yaygın olarak birçok STK bulunduğu görülmektedir.

Havza Yönetim Heyetleri Tebliği² ile 2013 itibarıyla Orman ve Su İşleri Bakanlığı öncülüğünde ilgili valiliklerin, DSI, OGM, SYGM, STK'lar, Üniversiteler ve OSB temsilcileri ve ilgili kurumların da bulunduğu Havza Yönetim Heyetleri kurulmaktadır. Bu heyetlerin teşekkülü, görevleri, çalışma usul ve esasları bu tebliğde belirtilmiştir.

Ohio Nehri Vakfı, (ORF, www.ohioriverfdn.org, Ohio River Foundation) bir grup vatandaş tarafından 2000 yılında, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak doğal kaynakların bozulmasına karşı kurulmuştur. Ohio Nehri havzası içme suyu, rekreasyon ve ticaret kaynağıdır ve yaban hayatı yaşam alanı sağlamaktadır. ORF'nin amacı; bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık ve keyfi için, Ohio Nehri ve kollarının su kalitesi ve ekolojisini korumak ve geri kazanmaktır. ORF Nehir restorasyonu için teşviklerin yanı sıra, su kalitesinin korunması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için eğitim ve yönetim programları sunmaktadır.

Truckee Nehri Havzası Konseyi, (www.truckeeriverwc.org, Truckee River Watershed Council) havzanın korunması, restorasyonu, sağlığı, izlenmesi, projelerin koordine edilmesi ve izlenmesi amacıyla kurulmuştur. Truckee Nehri Günü kapsamında ilk defa 1996 yılında su kalitesi ve habitat sorunlarını çözmek amacıyla toplanılmış ve bu konsey kurulmuştur. Konseyde; ABD ilgili bakanlığa bağlı Orman Servisi, Bölgesel ajanslar, özel sektör temsilcileri, iş konseyleri, su ile ilgili otorite ve STK'lar, koruma vakıfları, üniversiteler ve yerleşim yerleri yönetimlerinden oluşan 600'ü aşkın gönüllü olduğu görülmektedir. Kurulduğundan beri 80 kadar küçük büyük restorasyon projeleri gerçekleştirmiştir. Bunun yanında son zamanlarda tamamlanmak üzere 40 kadar büyük ölçekli restorasyon projesi devam etmektedir (URL-2).

Kongo Havzası Orman Ortaklığı, (CBFP, www.pfbc-cbfp.org, Congo Basin Forest Partnership) gönüllü bir multi-paydaş girişimi olarak dikkat çekmektedir. Bu ortaklık Afrika ülkelerinde, bağış kuruluşları, hükümetler, uluslararası kuruluşlar, Sivil Toplum Kuruluşları, bilimsel kuruluşlar ve özel sektör dahil olmak üzere 70 kuruluşu bir araya getirmiştir. CBFP Kongo Havzası'ndaki orman ekosistemlerinin korunması ve sürdürülebilir yönetimini teşvik etmek için, Orta Afrika Orman Komisyonu (COMIFAC) ile yakın ilişki içinde çalışmaktadır.

2 Bu Tebliğ, 18 Haziran 2013 tarih ve 28681 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Dünyada birçok STK olduğu görülebilir Amerika'da daha gelişmiş bir örgüt yapısıyla Havza/ Nehir kuruluşları dikkat çekmektedir. Bunun yanında birçoğu vakıf şeklinde olduğu görülmektedir. Bunlara; Yolo Basin Foundation, Jordan River Foundation, Buffalo River Foundation, Nile River Foundation, Colorado River Foundation, San Antonio River Foundation, The San Diego River Foundation... gibi örnekler verilebilir.

Şekil 3. Dünya Bazı Önemli Havza Sivil Toplum Kuruluşlarının Amblemleri

Sürdürülebilir kalkınma için nehir havzaları düzeyinde bütüncül su kaynakları yönetimini teşvik amacıyla 1994 den beri faaliyette bulunan Havza Organizasyonları Uluslararası Ağı (International Network of Basin Organizations- INBO) küresel anlamda Havza örgütleri birliği olarak bilinmektedir.

Havza Organizasyonları Uluslararası Ağı (INBO) toplamda 71 ülkede 192 üyesiyle çalışmalarını yürütmektedir. Bu konuda www.inbo-news.org sayfasından çalışmalarına ulaşılabilir. Türkiye'de Türkiye Su Enstitüsü (SUEN) ile iletişim halinde çalışmaktadır. Bunun yanında İNBO listesine göre Uluslararası Havza Komisyonları Listesinden birkaç örnek vermek gerekirse; Avusturya'da faaliyette olan 'Tuna Nehrinin Korunması Uluslararası Komisyonu (ICPDR, www.icpdr.org), Belçika'da faaliyette olan Uluslararası Meuse Komisyonu (IMC-CIM, www.meuse-maas.be), Uganda'da faaliyette olan Nil Havzası Girişimi (NBI, www.nilebasin.org), Nijer'de faaliyette olan Nil Havzası Otoritesi (ABN, www.abn.ne) örnek olarak verilebilir (URL-3).

6. 5. Sonuç ve Tartışma

Havza ölçekli veya farklı ölçeklerdeki çalışmaları esas itibarıyla devlet yaptığı görülmektedir. Devletin çalışmalarına halkın katılımı çok önemli olmasına rağmen birçok proje için bu katılım henüz yeterli değildir. Halkın katılımını artıracak yöntem olarak STK'ların etkin kullanımı ve yönlendirilmesi olabilir, sadece kişilerin doğrudan iştiraki ise kolay ve başarılı bir yol değildir.

Havzaların Sürdürülebilir Yönetimi konusunda proje, eğitim, araştırma, planlama, uygulama ve denetim çalışmalarına STK'ların katılımının sağlanması sadece mevzuat iyileştirmesi ile sağlanamamaktadır. STK'ların anlayışın bu yönde geliştirilmesi çok daha faydalı olacaktır. STK iştiraki hibe, proje ve malzeme desteği, her çeşit kamu faaliyeti için ciddi ve samimi davet çok önemlidir.

Proje, eğitim, araştırma, planlama, uygulama ve denetim çalışmalarında fahri denetçilik yapan, kuruluş amacına ve mevzuata uygun çalışan, etkin katılımçılık sağlayan ve sürdürülebilirlik katan STK'lar ödüllendirilmeli, özendirilmeli ve öncelik verilmelidir. Bunun yanında yanlış yapanlar ise çeşitli caydırıcı işlemlere tabi tutulmalıdır.

Ormanlık ve arazi planlamalarının sürdürülebilir olması için halkın katılımı şarttır. Bunun için sivil toplumu harekete geçirmek gerekmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları bu yönde hareket etmesinde fayda olabileceği öngörülebilir. Bunun yanında Türkiye'de birçok Havza Rehabilitasyon Proje geliştirilmektedir ve gelecek dönemde havza tabanlı arazi planlaması ve projeleri ile doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik projeler geliştirilecektir. Türkiye'de Entegre Havza Rehabilitasyon Projeleri ve Yönetiminin geliştirilmesi, katılımçılığın sağlanabilmesi, planlamada kullanılan SOR- SAP- ÇÖZ tekniğinin daha etkin sağlanabilmesi ve projelerin sürdürülebilir olması için havza mantığı ile faaliyet gösteren ve çalışmalarını havza yönetiminde olduğu gibi entegre yürütecek Vakıf, Dernek, Birlik... gibi Sivil Toplum Kuruluşları olmalıdır.

Entegre Havza Rehabilitasyon Projeleri Dünya'da ve Türkiye'de sürdürülebilir arazi yönetimi ve rehabilitasyonu ile toplum temelli kırsal kalkınma hedeflerine ulaştırmakta ivme kazandırmıştır. Türkiye'nin yaptığı havza projeleride toplum temelli oluşu ile dikkat çekmektedir. Fakat Sivil Toplum Kuruluşlarının bu katılımcı yaklaşımda rolü daha da arttırılmalıdır.

Havza kelime itibarıyla halk açısından anlamlı ve pek kullanılır bir terim olmayabilir. Fakat gelişmiş ülkelerin birçoğu bu konuda çalışma yapmaktadır. Havza tabanlı arazi planlaması ve projelendirilmesinin öneminden kaynaklanan birçok Sivil Toplum Kuruluşu oluşturulmuştur. Türkiye’de de mevcut olan bazı Ormancılık Sivil Toplum Kuruluşları Havza Rehabilitasyon Projelerinde katılımı ve sahiplenmeyi artırıcı faaliyetlerde bulunabilir ve projeler için çalışma alanlarını bu yönde geliştirebilir.

Dünyada Amerika ve bazı önemli Nehir havzalarında havza STK’ları özellikle vakıf şeklinde dikkat çekmekte, Havza Organizasyonları Uluslararası Ağı (INBO)’nun yanında Türkiye’de kurulan Havza Yönetim Heyetleri ve Havza Kalkınma Birlikleri gibi kuruluşlar olduğu görülmektedir. Türkiye’de Ormancılık Teşekkülleri Kırış ve Ark. (2009) tarafından incelenmiş ve çalışma alanları belirtilmiştir. Bu çalışmaya göre Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği gibi çok az STK’nın ormancılık çalışması yaptığı ve havza alanında hiçbir STK’nın ormancılık faaliyeti yapmadığı görülmüştür. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının bazı faydalarının görüldüğü ve geliştirildiği gibi bazı sıkıntılarının da olduğu görülmektedir. Dernek, Oda, vakıf şeklinde ormancılık teşekkülleri mevcuttur. Fakat henüz ormancılık için birlik havza Sivil Toplum Kuruluşu şeklinde herhangi bir teşekkül bulunmamaktadır. Mevcut bu bahsi geçen STK’ların Havzaların Sürdürülebilir Yönetimi konusunda geliştirilmesi ve projelerinin ve çalışmalarının bu yönde ve anlayışta olması sağlanabilir. Uluslararası alanda çalışma alanı olan veya yurtdışında şubesi olan herhangi bir ormancılık teşekkülü de bulunmamaktadır. Sınırı aşan sular ile konu edilen Uluslararası öneme sahip havzalarımızın sürdürülebilir yönetimi konusunda STK’lar geliştirilmeli ve gelişmiş ülkelerdeki STK’ların anlayışı Türkiye’de de yer almalıdır.

Türkiye’de Havza Rehabilitasyon Projelerinin önemi ve özellikleri giderek artmakla beraber; havza projelerine sivil toplumun ve STK’ların destek olması sağlanması amacıyla Havza Teşekkülleri kurulabilir. Birçok havza problemini çözümü için ve havzaların sürdürülebilir yönetimi konusunda ormancılık Sivil Toplum Kuruluşu kurulabilir. Bunun yanında Havza Yönetim Heyetlerine destek sağlayacak STK niteliğinde Havza Teşekkülleri kurulabilir. Örneğin “Susurluk Havzası Değerlendirme Vakfı/Derneği/Birliği”..gibi bir teşekkül kurulabilir. Projeye dayalı birliktelik halindeki Ormancılık Teşekkülü (Ceyhan ve Seyhan Havzası Projeleri Birliği... gibi), Havzaların Sürdürülebilir Yönetimi konusunda (Susurluk Havzası Araştırma Geliştirme ve Planlama Vakfı) ormancılık teşekkülü Türkiye için düşünülebilir.

Kaynaklar

1. Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C., Kuvan Y., (2003), *Ormancılıkta Katılım: Ormancılık Politikası Açısından Bir Değerlendirme*, 2. Ulusal Ormancılık Kongresi, 19-20 Mart 2003, Ankara, s. 38-48.
2. Anonim, (2014) *Avrupa Komisyonu Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu, Komisyon Tarafından Avrupa Parlamentosuna Ve Konseye Sunulan Bildirim, Genişleme Stratejisi Ve Başlıca Zorluklar 2013-2014*. URL: http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf

3. Coffey, A., (2004), *Reconceptualizing Social Policy*, Open University Press, England.
4. Çağlar, Y., (2005), *Sivil Toplum Örgütleri Doğa Koruma Alanında Neleri, Nasıl Yapmalı? Ve Yapmamalı?*, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8-10 Eylül, Isparta, s.15-27.
5. Çetin, M., (2014) *Bazı Uluslararası Ve Ulusal Ormanlık Teşekkülleri Raporu, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü*, Ankara.
6. Daeghouth, S., Ward, C., Gambarelli, G., Styger E., Roux, J., *Havza Yönetim Yaklaşımları Politikaları Ve Faaliyetleri: Ölçek Büyütmeye Yönelik Dersler, Su Sektörü Kurulu Kararı Belge Serisi, Dünya Bankası, Washington, Belge No.11, Mayıs 2008.*
7. Geray, A. U., (1999), *Sivil Toplum Örgütleri ve Etik*, Çekül Vakfı Yayını.
8. Kırış R., Çetiner Ş., Gülenay S., *Ormancı Sivil Toplum Kuruluşları, II. Ormanlıkta Sosyo Ekonomik Sorunlar Kongresi*, 21 Şubat 2009, Isparta.
9. Özdemir, S., (2004), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, İTO Yayınları, 2004-69, İstanbul.
10. URL-1: http://www.kurumsalsosyal.com/tr-TR/haberler/97_turkiyenin-stk-fotografi!.aspx, (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2014)
11. URL-2: <https://www.truckeeriverwc.org/about/about-trwc>, (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2014)
12. URL-3: http://www.inbo-news.org/IMG/pdf/List_of_Heads_of_International_Basin_Commissions-2.pdf, (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2014)
13. URL-4: <http://siteresources.worldbank.org/TURKEYEXTN/Resources/361711-1216301653427/5218036-1267432900822/WatershedExperience-tr.pdf>, (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2014)
14. URL-5: <http://www.kelkithavzasikalkinmabirligi.gov.tr/index.php?page=iletisim&lang=tr>, (Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2014)